

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Neúspěšné návrhy na registraci církví a náboženských společností
v letech 2002 - 2016**

**Unsuccessful proposals for the registration of churches and religious
communities in years 2002 - 2016**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Th.D.

Autor:

Lucie Polednová

Praha 2018

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. Zdeňku Vojtíškovi za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při psání této bakalářské práce. Děkuji také paní Petře Weiglové za její ochotu a vstřícnost při mých návštěvách na odboru církví Ministerstva kultury ČR.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Neúspěšné návrhy na registraci církví a náboženských společností v letech 2002 - 2016“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. května 2018

Lucie Polednová

Anotace

Tato práce si klade za cíl osvětlit průběh neúspěšných registračních řízení a zveřejnit důvody nezískání registrací. Dalším cílem je potvrdit či vyvrátit kritiku, obavy a obvinění vyjádřená v souvislosti s registrací podle zákona č. 3/2002 Sb. První část popisuje metodu práce. Druhá část se zabývá otázkou náboženské svobody. Třetí část se zabývá charakteristikou církve a náboženské společnosti podle zákona č. 3/2002 Sb. Čtvrtá část představuje podmínky registrace a popisuje průběh registračního řízení. Pátá část obsahuje popis průběhu neúspěšných registračních řízení. Šestá část shrnuje, analyzuje a hodnotí zjištěné skutečnosti.

Klíčová slova

náboženská svoboda, církev, náboženská společnost, registrace, zákon č. 3/2002 Sb., návrh na registraci

Annotation

This thesis aims to elucidate the process of unsuccessful registration procedures and to publish reasons for non-registrations. Another aim is to confirm or refute the criticism, concerns and accusations expressed in connection with registration under Act No. 3/2002 Coll. The first part describes the method of work. The second part deals with the issue of religious freedom. The third part deals with the characteristics of the church and the religious communities according to Act No. 3/2002 Coll. The fourth part presents the registration conditions and describes the course of the registration procedure. The fifth part describes the process of unsuccessful registration procedures. The sixth part summarizes, analyzes and evaluates the findings.

Keywords

Religious freedom, Church, Religious community, Registration, Act No. 3/2002 Coll., Proposal for the registration

Obsah

Úvod.....	7
1. Metoda.....	9
2. Náboženská svoboda v České republice.....	10
2.1. Náboženská svoboda jako základní lidské právo.....	10
2.2. Úprava náboženské svobody v právu České republiky.....	11
3. Círky a náboženské společnosti dle zákona č. 3/2002 Sb.....	15
3.1. Definice církve a náboženské společnosti	15
3.2. Kvalitativní podmínky vzniku a působení církví a náboženských společností.....	17
3.3. Registrované církve a náboženské společnosti.....	18
4. Registrace podle zákona č. 3/2002 Sb.....	21
4.1. Historický exkurz.....	21
4.2. Návrh na registraci <i>církve</i> a náboženské společnosti.....	22
4.3. Řízení o registraci církve a náboženské společnosti.....	23
5. Neúspěšné návrhy na registraci církví a náboženských společností v letech 2002-2016.....	26
5.1. Ekumenická církev svatého Jana Jeruzalémského, řádu rytířů Rhodosu a Malty, Ukrajinská řeckokatolická církev a Židovské Centrum Chai.....	26
5.2. Arménská apoštolská pravoslavná církev.....	27
5.3. Církev Nový Život.....	28
5.4. Církev husitská (první registrační řízení).....	28
5.5. Pivní církev.....	29
5.6. Církev husitská (druhé registrační řízení).....	30
5.7. Církevní združení Jednota sv. Klimenta.....	31
5.8. Ukrajinská pravověrná řecko-katolická církev	32
5.9. Církev husitská Jana Žižky z Trocnova.....	36
5.10. Křesťanská církev svobodných řeholníků.....	37
5.11. Česká ortodoxní církev.....	38
5.12. The Church of All Saints.....	39
5.13. Řád Strážců koruny a meče krále železného a zlatého.....	39
5.14. Česká pravoslavná církev.....	41
5.15. Pauperes commitiones Christi templique Salomonici – SKT	43
5.16. Konopná církev.....	43

5.17. Lvi kulatého stolu, Řád Zemí Koruny české.....	44
6. Shrnutí a zhodnocení neúspěšných registračních řízení.....	48
6.1. Sumarizace neúspěšných registračních řízení.....	48
6.2. Analýza a zhodnocení zjištěných skutečností.....	49
Závěr.....	52
Bibliografie.....	54

Úvod

Dne 7. 1. 2002 vstoupil v platnost zákon č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech,¹ který zásadním způsobem změnil podmínky registrace náboženských společenství i možnosti jejich působení ve veřejné sféře. Snížením početního cenzu členů z 10.000 zletilých osob na 300 byla registrace zpřístupněna i menším náboženským skupinám. Zároveň ale došlo k vytvoření dvou skupin registrovaných církví a náboženských společností tím, že výkon některých práv byl vyňat z běžných oprávnění registrovaných církví a náboženských společností a přiřknut pouze některým z nich. Oprávnění k výkonu těchto tzv. zvláštních práv mohou subjekty registrované podle tohoto zákona získat až po splnění přísných podmínek, mezi než patří mimo jiné minimálně 10 let existence s registrací či prokázání, že se k nim hlásí nejméně 0,1 % obyvatel České republiky. Výrazná liberalizace v oblasti početního cenzu byla doprovázena také zpřísněním kvalitativních podmínek působení církví a náboženských společností, které by mělo zamezit registraci subjektů potenciálně společensky nebezpečných. Přípravu, projednávání i schvalování zákona č. 3/2002 Sb. provázely bouřlivé diskuze a aby mohl vstoupit v platnost musela poslanecká sněmovna přehlasovat jeho zamítnutí senátem i prezidentské veto. Poté, co skupina senátorů podala návrh na jeho zrušení k Ústavnímu soudu, byly zrušeny některá ustanovení zákona týkající se právnických osob a ekonomických aktiv církví a náboženských společností.² Ustanovení týkající se registrace zůstala platná.

Nová podoba registrace se dočkala rozpačitého přijetí. Snížení početního cenzu sice bylo uvítáno, ale zároveň zaznívala a stále zaznívá i kritika. Z řad odborníků se ozývaly výtky, že nastavený proces registrace je „ušitý na míru“ zejména křesťanským církvím a nekřesťanská náboženská společenství mohou mít problém se splněním některých podmínek, jelikož náležitosti podaného návrhu na registraci a povinný obsah předkládaných dokumentů „kopírují rysy a struktury, vlastní primárně křesťanským církvím.“³ Přičemž pro jiná než abrahámovská náboženství není samozřejmostí mít přesně formulované články víry či stanovenou hierarchickou strukturu.

¹ Oficiální název: Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)

² O přípravě a průběhu schvalování zákona č. 3/2002 Sb. až k nálezů Ústavního soudu ČR blíže např. HRDINA, Ignác Antonín. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. s. 74-89.

³ VÁCHAL, Marek. *Registrace podle zákona 3/2002 Sb.: Problematika snah o zamezení registrace „destruktivních kultů“ a fenomén nových náboženských hnutí*. Sacra (1/2012). s. 52.

Jako problematické se mnohým jeví i posuzování splnění tzv. kvalitativních podmínek.⁴ Byly také vyjádřeny obavy ohledně průběhu registračního řízení, například že „podmínky registrace nejsou jednoznačně stanoveny zákonem a nechávají prostor ministerským úředníkům, aby registraci buď provedli nebo jí zamítli.“⁵ Objevila se i vyjádření, že registrace bude záviset na libovůli úředníků a „že úředníci ministerstva a jejich spolupracovníci hájí zavedené církve, zejména tři početně největší, jako pragmatické politické spojence, jako jistý potenciál téměř třetiny voličských hlasů.“⁶ Některá náboženská společenství, která registraci nezískala, obviňují Ministerstvo kultury z šikany, diskriminace či omezování náboženské svobody.⁷

V této bakalářské práci se nejprve zabývám pojetím a právní úpravou náboženské svobody v České republice, charakteristikou a registrací církví a náboženských společností podle zákona č. 3/2002 Sb., a dále zkoumám a analyzuji důvody neúspěchu registračních řízení, jež proběhla za 15 let platnosti tohoto zákona. Pokouším se také o objektivní zhodnocení zjištěných skutečností. Cílem této práce je osvětlit průběh neúspěšných registračních řízení, zveřejnit důvody nezískání registrací a zjistit, zda je kritika nastavení registračního procesu opodstatněná, zda se naplňují vyjádřené obavy o svévoli úředníků rozhodujících o registraci, zda dochází k šikaně či diskriminaci náboženských skupin a zda dochází k omezování náboženské svobody ze strany Ministerstva kultury.

⁴ Např. ŠTAMPACH, Ivan. *Peripetie české politiky ve vztahu k novým náboženským směrům*. In Bubík, T., Hoffmann, H. (Eds.) *Pantheon. Náboženství a politika, 1. část*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. s. 9-17; VÁCHAL, Marek. *Registrace podle zákona 3/2002 Sb.: Problematika snah o zamezení registrace „destruktivních kultů“ a fenomén nových náboženských hnutí*. *Sacra* (1/2012). s. 48-60; VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. *Teologická revue* (2/2003). s. 197-206.

⁵ DRÁPAL, Dan. *Jak hodnotíte nový zákon o církvích?*, In *Anno Domini* (3/2002). s. 23.

⁶ ŠTAMPACH, Ivan. *Peripetie české politiky ve vztahu k novým náboženským směrům*. In Bubík, T., Hoffmann, H. (Eds.) *Pantheon. Náboženství a politika, 1. část*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. s. 13.

⁷ Např. *Provolání Církve husitské Jana Žižky z Trocnova* dostupné na <http://www.os-mjh.wz.cz/sikana/plakat.pdf> [cit. 5 .5 2018] či vyjádření o diskriminaci v souvislosti ze zamítnutím registrace Ukrajinské pravověrné řecko-katolické církve dostupné na <http://www.pravover.cz/clanky/pravoverna-katolicka-cirkev/registrace-na-mk-cr/> [cit. 5 .5 2018].

1. Metoda

Při vypracovávání této práce jsem se nejprve seznámila s obsahem zákona č. 3/2002 Sb. a prostudovala relevantní literaturu, zejména komentáře k tomuto zákonu a publikace pojednávající o otázce náboženské svobody. Čerpala jsem také z internetových zdrojů poskytujících informace užitečné pro mou práci. Primárními prameny mé práce byly dokumenty Ministerstva kultury o proběhlých registračních řízeních, které jsem získala při několika návštěvách na jeho odboru církví. Složky s dokumenty z jednotlivých registračních řízeních, ve kterých jsou anonymizovány osobní údaje, jsou veřejně přístupné po dohodě s pracovníky odboru. Nejčastěji jsem čerpala ze závěrečných usnesení a rozhodnutí Ministerstva kultury v daném řízení či z rozhodnutí o rozkladu, která obsahují popis průběhu řízení včetně citací ze znaleckých posudků, vyjádření třetích osob či institucí i z podaných rozkladů. Na základě získaných informací jsem popsala jednotlivá řízení. Při jejich popisu jsem se zaměřila na důležité skutečnosti řízení a důvody nezískání registrace. Přičemž některé doplňující informace uvádím v poznámkách pod čarou pro dokreslení průběhu řízení. Takto získané informace poté analyzuji a vyhodnocuji s cílem potvrdit či vyvrátit kritiku, obavy a obvinění, jež byla zmíněna v Úvodu této práce.

2. Náboženská svoboda v České republice

Povinností demokratického státu je nejen nebránit svobodě vyznání, ale také jí chránit. „Je neoddiskutovatelné, že náboženská svoboda patří k základní výbavě lidské bytosti v oblasti jejího svobodného fungování v právním státě.“⁸

2.1. Náboženská svoboda jako základní lidské právo

V soudobém pojetí mají lidská práva univerzální charakter, který vychází z přesvědčení, že každá lidská bytost má základní lidská práva, protože je lidskou bytostí. Jde o práva, kterým jsou přiřítány čtyři atributy, a sice nezadatelnost, nezciřitelnost, nezrušitelnost a nepromlčitelnost. Historicky významným dokumentem byla Deklarace práv člověka a občana⁹ z roku 1789, která ovlivnila ústavní vývoj řady evropských států. S univerzálním pojetím lidských práv přichází až Všeobecná deklarace lidských práv¹⁰ přijata Valným shromážděním OSN v prosinci roku 1948.

Náboženská svoboda patří mezi základní lidská práva a upravuje jí mnoho vnitrostátních i mezinárodních dokumentů. Prvním mezinárodním dokumentem deklarujícím náboženskou svobodu je již zmíněná Všeobecná deklarace lidských práv, která v článku 18 charakterizuje svobodu vyznání jako právo každého na svobodu smýšlení, svědomí a náboženství. Na Všeobecnou deklaraci lidských práv navazuje Mezinárodní pakt o občanských a politických právech¹¹ a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech¹² z roku 1966. Oba pakty obsahují články, zaručující svobodu vyznání a poskytují ochranu před diskriminací. Přestože tyto dokumenty nebyly právně vynutitelné, staly se vzorem právního zakotvení náboženské svobody ve většině demokratických států.

Lze tvrdit, „že ustanovení o náboženské svobodě, které bylo obsaženo ve Všeobecné deklaraci lidských práv, dalo základ pro vnímání náboženské svobody, tak, jak ji chápeme v dnešních dnech.“¹³ Dalším významným mezinárodním dokumentem, který se

⁸ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Círky a náboženské společnosti: správněprávní aspekty jejich vzniku a činnosti*. Praha: Leges, 2014. s. 18.

⁹ Text dostupný na <http://www.historie.upol.cz/19/prameny/prava.htm> [cit. 30. 4. 2018].

¹⁰ Text dostupný na http://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf [cit. 30. 4. 2018].

¹¹ Text dostupný na http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit._prava_.pdf [cit. 30. 4. 2018].

¹² Text dostupný na <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf> [cit. 30. 4. 2018].

¹³ MOROZOVÁ, Helena, *Svoboda vyznání a její limity*. In VEČEŘA, Miloš, HAPLA, Martin, (eds.), *Weyrovy dny právní teorie 2016*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 160.

už týká výhradně náboženství je Deklarace o odstranění všech forem nesnášenlivosti a diskriminace založené na náboženství nebo vyznání¹⁴ z roku 1981. Na regionální úrovni ochrany lidských práv je zásadním dokumentem Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod¹⁵ přijata Radou Evropy v roce 1950, která v článku 9 pojednává ochranu náboženské svobody. Orgánem, který dohlíží na dodržování této úmluvy, je Evropský soud pro lidská práva. Jeho judikatura v otázkách ochrany lidských práv má značný vliv i na rozhodování českého Ústavního soudu.

Jak náboženskou svobodu definovat? „Obsah náboženské svobody je velmi obtížné vymezit, zvláště pak ve vztahu k jiným lidským právům a svobodám. Náboženská svoboda bývá více chápána intuitivně, právní normy i právní literatura se zabývají hlavně explikací náboženské svobody, protože její definiční ohraničení není bezproblémové.“¹⁶ Co si tedy pod pojmem náboženská svoboda představit? „Náboženskou svobodu lze jednoduše definovat jako právo mít či nemít určité náboženské přesvědčení, toto přesvědčení svobodně měnit a veřejně jej demonstrovat potřebnými způsoby.“¹⁷ Svoboda vyznání bývá dělena na dvě složky, a sice na svobodu mít své vnitřní náboženské přesvědčení (forum internum) a na svobodu své vnitřní přesvědčení projevit navenek (forum externum).¹⁸ Přičemž forum internum je ze své podstaty neomezitelný, ale forum externum, tedy projev náboženství, už omezitelný je a stát tak činí ve veřejném zájmu. Z tohoto předpokladu vychází právní pojetí náboženské svobody v demokratických státech. Právní zajištění náboženské svobody spadá do oblasti konfesního práva¹⁹, které má každý stát vlastní. Nicméně mezinárodní pakty, kterými jsou státy vázány, se stávají součástí právních pořádků jednotlivých států.

2.2. Úprava náboženské svobody v právu České republiky

Hlavními prameny českého konfesního práva jsou Ústava České republiky, závazné mezinárodní smlouvy²⁰ a církevní zákon, resp. v současnosti zákon č. 3/2002 Sb. Ústava

¹⁴ Text dostupný na <http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/de01-81.htm> [cit. 30. 4. 2018].

¹⁵ Text dostupný na https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf [cit. 30. 4. 2018].

¹⁶ SPRATEK, Daniel. *Evropská ochrana náboženské svobody*. Brno: L. Marek, 2008. s. 13.

¹⁷ MOROZOVÁ, Helena, *Svoboda vyznání a její limity*. In VEČEŘA, Miloš, HAPLA, Martin, (eds.), *Weyrovy dny právní teorie 2016*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 161.

¹⁸ Srov. SPRATEK, Daniel. *Evropská ochrana náboženské svobody*. Brno: L. Marek, 2008. s. 16.

¹⁹ Konfesní právo je soubor právních předpisů upravující vztah státu s církvemi či náboženskými společnostmi.

²⁰ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech v ČSSR v platnosti od 23. 3. 1976, Úmluva o právech dítěte v ČSFR v platnosti od 6. 2. 1991, Úmluva o právním postavení uprchlíků v ČSFR v platnosti od 24. 2. 1992, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5

ČR sice neobsahuje žádnou konfesně právní normu, ale dle článku 3 je její součástí Listina základních práv a svobod,²¹ jejíž články 15 a 16 jsou základním pramenem ochrany náboženské svobody v naší republice. Tyto články zní:

„Článek 15

- (1) Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.
- (2) Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena.
- (3) Nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním. Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 16

- (1) Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.
- (2) Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.
- (3) Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách.
- (4) Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.²²

V Listině základních práv a svobod je tedy výslovně zakotvena ochrana svobody vyznání nejen pro jednotlivce, ale také pro náboženská společenství věřících. Přičemž pro kolektivní vyznávání víry je důležitý i článek 20 zaručující právo svobodně se sdružovat.²³ Zároveň je však z článku 16 odst. 4 zřejmé, že svoboda vyznání není svobodou absolutní, ale je možné, aby ji stát v určitých případech omezil zákonem.

K otázce náboženské svobody se vyjádřil Ústavní soud ČR tak, „že náboženskou svobodu lze zásadně vymezit především jako forum internum (čl. 15 odst. 1 Listiny), tzn. jako svobodu každého vyznávat určité náboženství a víru, do níž není možno ze strany třetích osob a zejména veřejné moci zasahovat. (...) Zároveň však je zřejmé, že omezení

a 8 v ČSFR v platnosti od 18. 3. 1992.

²¹ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993Sb, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku Hlava první, článek 3.

²² Listina základních práv a svobod dostupná na <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> [cit. 30. 4. 2018].

²³ Článek 20 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zní: „Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“

náboženské svobody na forum internum je nepostačující, neboť již pojmovým znakem náboženské svobody je právo každého projevat svoje náboženské vyznání navenek, přirozeně při respektování omezujících kautel stanovených v čl. 16 odst. 4 Listiny.²⁴ Dále také konstatoval, že „k omezení základních práv musí být splněny tři základní podmínky: musí být stanoveno zákonem, musí směřovat k legitimnímu cíli a musí být nezbytným v demokratické společnosti“²⁵, přičemž vycházel také z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. K omezení náboženské svobody musí být splněny všechny tři podmínky. Legitimními cíli k omezení náboženské svobody jsou pouze ochrana práv a svobod jiných, ochrana veřejného pořádku, zdraví, morálky a veřejná bezpečnost.²⁶

Obecná ustanovení Listiny základních práv a svobod konkretizuje a provádí zákon č. 3/2002 Sb. Svoboda náboženského vyznání jako individuální právo fyzických osob je řešena v § 2, který ve svém prvním odstavci přebírá znění článku 15 odst. 1 a článku 16 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Přestože „každý má právo svobodně projevat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu,“²⁷ neznamená to, že každé nábožensky motivované jednání je pod ochranou těchto ustanovení o náboženské svobodě. Chráněným projevem náboženství je jen takové jednání, které je k jeho praktikování nezbytné, nikoli jednání jen vírou inspirované.²⁸ Meze kolektivních projevů náboženství pak zákon nastavuje, či se o to alespoň pokouší, v § 5, který stanovuje kvalitativní podmínky vzniku a působení církví a náboženských společností. Hodí se dodat, že stát kolektivní projev náboženství nereguluje, ale jen omezuje. Což činí nejen s ohledem na veřejný zájem, ale také proto, že náboženskou svobodou je i svoboda žádné vyznání nemít a nebýt vystavován působení náboženství. Nicméně k regulaci náboženských projevů, včetně individuálních, může dojít v případě podezření na trestněprávní činnost, což podléhá šetření příslušných orgánů.

Z uvedeného také vyplývá, že náboženské společenství nepotřebuje uznání státu či mít formu právnické osoby, aby bylo subjektem náboženské svobody. Avšak Česká republika je laický stát, „který je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat

²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. ÚS 6/02, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Výčet legitimních cílů je v článku 16 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, případně také v článku 9 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

²⁷ § 2 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb.

²⁸ Srov. CHOCHOLÁČ, Aleš. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 8.

ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání.²⁹ Což znamená, že stát nesmí žádnou ideologii či náboženství upřednostňovat, ale zároveň musí umožnit jejich existenci. Právu na svobodné vyznávání víry odpovídá povinnost státu vytvářet příznivé podmínky k projevu této svobody vyznání. Jelikož náboženské smýšlení občanů nalézá vyjádření zejména v církvích a náboženských společnostech, musí jim demokratický stát umožnit právní existenci.

²⁹ Článek 2 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

3. Círky a náboženské společnosti dle zákona č. 3/2002 Sb.

Zákon č. 3/2002 má sedm částí, včetně zrušené druhé části.³⁰ Nejdelší první část se skládá ze sedmi hlav. První hlava kromě předmětu úpravy pojednává také svobodu náboženského vyznání a vymezuje základní pojmy [§ 1-3]. Druhá hlava se zabývá postavením církví a náboženských společností, stanovuje podmínky jejich vzniku a působení, vyjmenovává práva registrovaných náboženských společenství, vymezuje tzv. zvláštní práva a pojednává vznik a působení svazů církví a náboženských společností [§ 4-8]. Třetí hlava obsahuje předpisy týkající se registrace a přiznávání zvláštních práv i předpisy o registraci svazu církví a náboženských společností [§ 9-15]. Čtvrtá hlava se zabývá evidencí církevních právnických osob [§ 15-16]. Pátá hlava předepisuje náležitosti rejstříků registrovaných církví a náboženských společností i jejich svazů a také rejstříků církevních právnických osob [§ 17-20]. Šestá hlava řeší zrušení a zánik registrovaných církví a náboženských společností, jejich svazů i evidovaných církevních právnických osob, včetně ustanovení o zrušení registrace [§ 21-26]. Sedmá hlava obsahuje společná, přechodná, zmocňovací a závěrečná ustanovení [§ 27-30]. Třetí až šestá část zákona pak obsahuje ustanovení navazující na zavedené nové pojetí zvláštních práv a sedmá část se týká účinnosti zákona [§ 32-36]. Vzhledem k tématu práce se budu dále věnovat jen těm částem zákona, které se týkají registrace církví a náboženských společností.

3.1. Definice církve a náboženské společnosti

V § 3 písm. a) zákona č. 3/2002 Sb. je církev a náboženská společnost definována jako „dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování, duchovní služby a případně obecně prospěšné činnosti.“

Zákon č. 3/2002 Sb. užívá jednotné označení „církve a náboženská společnost“³¹ pro všechna náboženská společenství bez ohledu na jejich věrouku či sebepojetí. Vyhýbá se tím nutnosti, aby státní moc hodnotila věrouku společenství a poté ho označila buď za církev nebo za náboženskou společnost. Přičemž ve středoevropské tradici je pojem církev spojován s křesťanstvím a pojem náboženská společnost s nekřesťanskými náboženstvími.

³⁰ Zrušena zákonem č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona.

³¹ Předchozí zákon č. 308/1991 Sb. používal spojky „a“ a „nebo.“

Stát tedy nechává volbu označení na jednotlivých náboženských společenstvích a do jejich sebezpetí nezasahuje. Zákon č. 3/2002 Sb. nestanovuje povinnost, aby název náboženského společenství obsahoval buď slovo „církev“ nebo slova „náboženská společnost“. Některá náboženská společenství si ve svém názvu nevolí ani jedno z těchto označení.³² Jediný požadavek týkající se názvu církve či náboženské společnosti je pravidlo nezaměnitelnosti v § 4 odst. 4. Podle tohoto ustanovení nesmí církev či náboženská společnost užívat název, který by mohl vést k její zaměnitelnosti s již registrovanou církví či náboženskou společností či jinou právnickou osobou. Název tedy musí umožňovat jednoznačnou identifikaci konkrétní náboženské skupiny a její odlišení od jiných. Což může být problematické u církví a náboženských společností vycházejících ze stejné tradice, které často vznikají i odtržením z již existující církve či náboženské společnosti. V takových případech bývají názvy dost podobné a jejich posouzení v rámci registračního řízení vyžaduje obezřetnost s ohledem jednak na svobodu náboženského vyznání a jednak na ochranu veřejnosti i již registrovaného subjektu.

Z vyjmenovaných znaků církve a náboženské společnosti v ustanovení § 3 písm. a) vyplývá očekávání zákonodárce, že takové společenství má nejen určitou organizační strukturu, ale také jasně identifikované představitele, kteří ho reprezentují a jednají za něj. Předpokládá se tu i jistá formalizace v rovině života společenství. Což jsou znaky i jiných společenství než náboženských, např. spolků. Tím, co je pro církev a náboženskou společnost specifické, je existence náboženských obřadů a projevů víry a hlavně účel jejich založení, kterým je vyznávání náboženské víry. Určitost náboženské víry je pak něčím, co příslušníky daného společenství spojuje. Zákon nestanovuje strukturu takového společenství s výjimkou požadavku existence statutárního orgánu specifikovaného v § 10 odst. 3 písm. d), který za registrovaný subjekt jedná s orgány veřejné správy a třetími osobami. Stát nezasahuje ani do způsobu vytváření vnitřních předpisů církvi a náboženských společností, které je projevem jejich autonomie a spadá pod ochranu článku 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Církev a náboženská společnost nevznikají registrací státním orgánem, ale jsou jimi pokud splňují výše uvedené znaky, mezi které nepatří právní subjektivita. Zákon č. 3/2002 Sb. rozlišuje církev a náboženskou společnost ve třech rovinách: 1) církev a náboženská společnost, 2) registrovaná církev a náboženská společnost, 3) registrovaná církev a náboženská společnost, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštních

³² Např. Obec křesťanů v České republice, Ústředí muslimských obcí, Společenství Josefa Zzulky.

práv. Ustanovení v § 1-5 zákona č. 3/2002 Sb. a práva zaručená článkem 16 Listiny základních práv a svobod se týkají všech církví a náboženských společností.

3.2. Kvalitativní podmínky vzniku a působení církví a náboženských společností

Jak již bylo řečeno v kapitole 2. této práce, stát může za určitých okolností omezit základní lidské právo na svobodu vyznání, resp. její kolektivní projev. Neboť povinností demokratického státu je nejen ochrana svobody vyznání, ale také ochrana občanů před působením nebezpečných náboženských skupin. Tento účel našel své vyjádření v odborníky velmi diskutovaném § 5 zákona č. 3/2002 Sb., který stanovuje tzv. kvalitativní podmínky vzniku a působení církví a náboženských společností. Podle tohoto ustanovení nesmí vznikat a vyvíjet činnost taková náboženská skupina, která by svým učením nebo činností ohrožovala či omezovala práva a svobody jiných osob, jakož i jednala protiprávně, rozněcovala nenávist a nesnášenlivost, narušovala veřejný pořádek, mravnost či zdraví apod. Přičemž mezi výčtem nedovolených činností je i utajování učení a omezování osobní svobody s využitím fyzického a psychického nátlaku k vytvoření osobní závislosti vedoucí k psychickému a ekonomickému poškození osob a jejich rodinných i sociálních vazeb.³³ Což je snahou zákonodárce o vymezení sektářských praktik,³⁴ které musí být státem potírány.

Praktická aplikovatelnost tohoto ustanovení se stala předmětem diskuzí mezi odborníky z řad právníků i religionistů. Před novelizací zákona v roce 2013³⁵ se právníci zaobírali nevhodně zvolenými spojkami mezi kvalitativními podmínkami uvedenými v § 5, které je kumulovaly a tím stanovovaly nutnost splnění všech, aby mohla být uplatněna restriktivní opatření ze strany státu.³⁶ Nové znění § 5 tento problém odstranilo, když podmínky stanovilo alternativně, ale kritika ze strany religionistů zůstává aktuální. Ti se pozastavují nad možnostmi zjišťování, posuzování a dokazování takových činností.³⁷ I

³³ § 5 písm. e) a f) zákona č. 3/2002 Sb.

³⁴ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 3/2002 Sb. uvádí, že při konkretizaci těchto podmínek „byly využity znalosti o praktikách negativního působení různých extremistických náboženských uskupení.“ - *Zvláštní část*, K §5.

³⁵ Zákon č. 303/2013 Sb. v platnosti od 1. 1. 2014.

³⁶ Např. KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2011. s. 74-79; MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Církev a náboženské společnosti: správněprávní aspekty jejich vzniku a činnosti*. Praha: Leges, 2014. s. 35-38.

³⁷ Např. VÁCHAL, Marek. *Registrace podle zákona 3/2002 Sb.: Problematika snah o zamezení registrace „destruktivních kultů“ a fenomén nových náboženských hnutí*. *Sacra* (1/2012). s. 48-60; VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*.

případný postih takového jednání se jeví jako problematický, neboť zákon neposkytuje žádný mechanismus, jak zabránit vzniku a působení takových skupin. Případný zásah do základních lidských práv je vždy třeba důkladně zdůvodnit a prokázat zájem na ochraně práv hodnotou srovnatelných s právem sdružovat se ke kolektivnímu vyznávání víry. Lze trestat jednotlivce páchající či podílející se na trestné činnosti, ale nelze kvůli konání jednotlivců sankcionovat celé náboženské společenství.

Přestože se § 5 vztahuje na všechny církve a náboženské společnosti, k přezkumu učení a činnosti společenství státní mocí dochází až při procesu registrace, takže reálný dopad má zejména na ty registrované a o registraci usilující náboženská společenství. Zjištění rozporu se stanovenými podmínkami znamená zamítnutí registrace, přičemž Ministerstvo kultury může také kontrolovat dodržování těchto podmínek u registrovaných subjektů a případně registraci zrušit,³⁸ pokud zjistí nesoulad v budoucnu. Nicméně již zmíněná problematická uplatnitelnost a vymahatelnost tohoto ustanovení způsobuje jeho obtížnou použitelnost v praxi Ministerstva kultury. Také to alespoň částečně změnila novelizace zákona z roku 2013,³⁹ která upravila návětí § 5 na současné znění, podle něhož nemůže vznikat a vyvíjet činnost církev a náboženská společnost, „jejíž učení nebo činnost sleduje porušení práva nebo dosažení nějakého cíle nezákonným způsobem,“⁴⁰ přičemž za dosahování cíle nezákonným způsobem je v praxi Ministerstva kultury pokládáno například uvedení osob a jejich osobních údajů bez jejich souhlasu a falšování podpisů v předkládaných podpisových arších v rámci registračního řízení.

3.3. Registrované církve a náboženské společnosti

Ke svobodě vyznání patří i možnost projevit svou víru společně s jinými. Toto dobrovolné sdružování za účelem kolektivního vyznávání víry může mít neformální charakter jako společenství věřících bez právní subjektivity. Ta není nutná k vykonání obřadu, bohoslužbě či jiným náboženským úkonům, ale k dalším činnostem, jako například založení bankovního účtu, pronájem sálu, koupě vlastních prostor či vytištění propagačních materiálů, už nutná je. Pokud náboženské společenství nechce tyto činnosti zajišťovat prostřednictvím jednotlivých věřících, musí získat právní subjektivitu, aby mohlo vstupovat do právních vztahů jako samostatná osoba. Právní subjektivitu může

Teologická revue (2/2003). s. 197-206.

³⁸ Dle § 22 ods. 1 písm c) zákona č. 3/2002 Sb.

³⁹ Zákon č. 303/2013 Sb.

⁴⁰ Zákon č. 3/2002 Sb. § 5.

společenství věřících získat registraci, ale podle českého právního řádu jen tehdy, splňuje-li podmínky stanovené zákonem. Přičemž neudělení registrace není podle Ústavního soudu ČR zásahem do výkonu základního práva osob na svobodu vyznání. Neboť „ustanovení článků 15, 16 a 20 Listiny nevážou výkon práv v nich zakotvených na registraci a nestanoví pro ni podmínky. Zákonem stanovené podmínky pro registraci církví nikterak neomezují výkon práva svobodně projevat své náboženství nebo víru způsobem uvedeným v citovaných člancích Listiny.“⁴¹

Pro náboženská společenství vykazující znaky dle § 3 písm. a) zákona č. 3/2002 Sb. je určena samostatná právní forma, a to registrovaná církev a náboženská společnost. Tato forma existence poskytuje určitá specifická práva, která nejsou jiným právnickým osobám přístupná. Kromě práva zřizovat evidované právnické osoby a zakládat svazy církví a náboženských společností mezi tato práva patří například shromažďování bez oznamovací povinnosti, možnost v místech konání náboženských úkonů shromažďovat prostředky k náboženským účelům mimo režim veřejné sbírky, zákonná licence pro užití autorských děl během náboženského obřadu, právo zřídit veřejné pohřebiště, specifický daňový režim a další.⁴² Specifickým benefitem je možnost získání tzv. zvláštních práv, kterými jsou vyučování náboženství na státních školách, duchovenská činnost v armádě a věznicích, uzavírání sňatků, zakládání škol a zachovávání mlčenlivosti. Podmínky pro získání těchto práv stanovuje § 11 zákona č. 3/2002 Sb., podle nějž je může získat jen církev či náboženská společnost, která je registrována nejméně 10 let, každoročně zveřejňuje výroční zprávu po dobu 10 let před podáním návrhu na jejich získání, plní své závazky vůči státu i třetím osobám a je bezúhonná. Důležitá je především podmínka spolu s návrhem předložit i podpisy nejméně 1 promile obyvatel České republiky, kteří se dané církvi či náboženské společnosti hlásí.

Přestože tato forma právní existence je pro církev a náboženské společnosti přímo určena, není jedinou možností, jak mohou náboženská společenství získat právní subjektivitu. Registrace není povinná. Náboženská společenství, která nesplňují stanovený početní cenzus nebo z jakéhokoli důvodu nechtějí o registraci usilovat, si mohou zvolit jinou formu právní existence. Nabízí se nadace či nadační fond, družstvo a zejména spolek, který bývá volen nejčastěji. Založení spolku je jednodušší, stačí k tomu 3 osoby a v rámci registračního řízení nedochází k tak důkladnému přezkumu předložených údajů jako je

⁴¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. ÚS 708/02, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>.

⁴² Srov. CHOCHOLÁČ, Aleš. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 55.

tomu při registraci církve a náboženské společnosti, i průběh řízení se podstatně liší.⁴³ Právní existenci ve formě spolku, resp. občanského sdružení,⁴⁴ volilo mnoho náboženských společenství i v době, kdy to nebylo povoleno. Sdružovací zákon⁴⁵ totiž ve svém § 1 odst. 3 písm. c) výslovně vyjímal ze své působnosti církev a náboženská společnost. Navzdory tomu však v praxi byla mnohá náboženská společenství jako občanská sdružení nejen registrována, ale také dlouhá léta tolerována.⁴⁶ Nový občanský zákoník, který v této věci nahradil zaniklý sdružovací zákon, tuto překážku odstranil a od roku 2014 tak už mohou církev a náboženské společnosti existovat jako spolky legálně. Nicméně jejich autonomie je v tomto případě nižší než je tomu u registrovaných církví a náboženských společností. Proto platí, že existence ve formě registrované církve a náboženské společnosti je pro náboženská společenství nejvhodnější vzhledem k jejich potřebám i specifickému postavení ve společnosti, kterému dle zákonodárce odpovídají i přísnější podmínky registrace.

⁴³ Podrobně k průběhu registračního řízení spolku např. MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Církev a náboženské společnosti: správněprávní aspekty jejich vzniku a činnosti*. Praha: Leges, 2014. s. 39-72.

⁴⁴ NOZ nahradil pojem občanské sdružení pojmem spolek.

⁴⁵ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, zrušen k 1. 1. 2014.

⁴⁶ Blíže k problematice registrace náboženských společenství jako občanských sdružení např. MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Církev a náboženské společnosti: správněprávní aspekty jejich vzniku a činnosti*. Praha: Leges, 2014. s. 32-79.

4. Registrace podle zákona č. 3/2002 Sb.

4.1. Historický exkurz

Historický vývoj, který započal v 16. století reformací a navždy narušil monopol Římskokatolické církve v Evropě, vyvrcholil na našem území v 60. letech 19. století nejprve zrovnoprávněním evangelických církví⁴⁷ a posléze ústavním zakotvením svobody vyznání.⁴⁸ Avšak do roku 1874 mohly jiné než státem uznané konfese působit jen neveřejně. To změnil až zákon č. 68/1874 ř.z., který umožnil doposud státem neuznaným konfesím získat státní uznání a s ním i všechna práva, jež měly dosud uznané církve. Přičemž jedinými stanovenými podmínkami byla existence alespoň jedné stálé náboženské obce a obecně pojatý požadavek zákonnosti a veřejné mravnosti. Neexistoval tedy žádný početní cenzus osob hlásících se k danému náboženskému společenství. Tento zákon na našem území platil až do roku 1949, kdy byl nahrazen zákonem č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, jehož § 14 zrušil všechny dosavadní právní předpisy upravující poměry církví a náboženských společností. Tímto zákonem si komunistický režim církve podrobil, zbavil je vnitřní autonomie a učinil je finančně závislé na státu. Vykonávání duchovenské činnosti bylo podřízeno státnímu souhlasu a státní uznání církve či náboženské společnosti se stalo prostředkem kontroly a represe. Uznání či zákaz působení náboženské skupiny se dělo bez zákonného podkladu pouhým administrativním aktem založeným na zvláštního režimu. K obnově občanských svobod, tedy i náboženské svobody, došlo až po pádu komunistického režimu. V zajišťování svobody vyznání a autonomie náboženských společenství byla Listina základních práv a svobod⁴⁹ doplněna zákonem č. 308/1991., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.⁵⁰ Ten mimo jiné zavedl zvláštní správní řízení o registraci pro církve a náboženské společnosti ucházející se o státní uznání. Zákon stanovil způsob podání návrhu na registraci a jeho náležitosti, kterými byly zejména dokumenty specifikující strukturu, učení a činnost náboženských společenství. Přičemž předepsal jako podmínku registrace také početní cenzus osob hlásících se k dané církvi nebo náboženské společnosti, který byl v roce 1992⁵¹ stanoven na 10 000 zletilých osob s

⁴⁷ Protestantský patent z 8. 4. 1861 reorganizoval postavení protestantů v Rakouské monarchii.

⁴⁸ Tzv. prosincová ústava z 21. 12. 1867 obsahovala i zákon o všeobecných občanských právech.

⁴⁹ Na našem území v účinnosti od 8. 2. 1991 jako příloha ústavního zákona č. 23/1991 Sb.

⁵⁰ V účinnosti od 1. 9. 1991 do 6. 1. 2002.

⁵¹ Zákon ČNR č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností.

trvalým pobytem na území České republiky nebo na 500 zletilých osob u církví a náboženských společností, které jsou členy Světové rady církví. V době, kdy na našem území začaly působit dosud neznámé náboženské skupiny, lze tento cenzus považovat „za hlavní pojistku proti eventuálnímu uznání nebezpečného náboženského hnutí nebo destruktivního kultu.“⁵²

4.2. Návrh na registraci církve a náboženské společnosti

Ústředním orgánem státní správy pro věci církví a náboženských společností je Ministerstvo kultury, které má v rámci své struktury pro tento účel zřízen odbor církví. Způsob podání a náležitosti návrhu na registraci církve a náboženské společnosti upravuje § 10 zákona č. 3/2002 Sb. Návrh na registraci podává přípravný výbor tvořený třemi zletilými osobami, a to občany České republiky nebo cizinci s trvalým pobytem v naší republice. Návrh musí obsahovat osobní údaje a ověřené podpisy členů přípravného výboru a určení zmocněnce, který během registračního řízení za přípravný výbor jedná s Ministerstvem kultury. Povinnou součástí návrhu jsou dále základní charakteristika náboženského společenství, zápis o jeho založení, podpisy nejméně 300 osob hlásících se k danému náboženskému společenství a základní dokument. Nepovinné je předložení čestného prohlášení o souladu s podmínkami podle § 5 zákona č. 3/2002 Sb.

Základní charakteristika by měla obsahovat základní informace o daném náboženském společenství, včetně jeho učení a poslání. Nejsou stanoveny formální požadavky na její obsah ani rozsah. Účelem základní charakteristiky je zejména seznámit registrující orgán s vírou a hlavními znaky náboženského společenství. Což nabývá na významu zejména v případě náboženských skupin v České republice neznámých a nových. Vhodné je také stručně popsat historii působení u nás i ve světě.

Církev či náboženskou společnost nelze registrovat bez předložení dokladu o jejím založení. Tím je zápis o založení církve či náboženské společnosti na území České republiky. Ani u tohoto dokumentu není stanoven jeho obsah a rozsah. Měl by vyjadřovat vůli zúčastněných osob založit registrovanou církev či náboženskou společnost. Může mít podobu smlouvy či zápisu z členského shromáždění. Založení je soukromoprávním jednáním, které je předpokladem rozhodnutí o registraci, jejíž následkem je vznik soukromoprávní korporace, tedy registrované církve a náboženské společnosti.

Podpisy nejméně 300 zletilých osob jsou předkládány na podpisových arších včetně

⁵² PŘIBYL, Stanislav. *Konfesionálněprávní studie*. Brno: L. Marek, 2007. s. 106.

osobních údajů. Musí to být buď občané České republiky nebo cizinci s trvalým pobytem v České republice. Uvedenými osobními údaji jsou jméno a příjmení, rodné číslo či datum narození a adresa místa trvalého pobytu v České republice, cizinci uvádějí i své státní občanství. Na podpisových arších musí být uveden plný název náboženského společenství a text, z něhož je zřejmé, že ho podepsaly osoby hlásící se k danému společenství. Přičemž podle § 3 písm. d) zákona č. 3/2002 Sb. je „osobou hlásící se k církvi a náboženské společnosti osoba, která podle svého přesvědčení a vnitřních předpisů církve a náboženské společnosti k ní přináleží.“ Takto získané údaje slouží pouze pro účely registračního řízení. Ministerstvo kultury nevede evidenci členů církví a náboženských společností.

Základní dokument je nejdůležitějším podkladem v registračním řízení, který slouží Ministerstvu kultury k seznámení se s vnitřními předpisy náboženského společenství a jako základ pro posouzení, zda dané společenství splňuje definici církve a náboženské společnosti podle § 3 písm. a) a zda jeho činnost není v rozporu s kvalitativními podmínkami podle § 5. Ani podoba a forma základního dokumentu není přesně stanovena, ale je určen jeho povinný obsah. Výčet povinných údajů v ustanovením v § 10 odst. 3 písm. a) až l) zákona č. 3/2002 Sb. zahrnuje název, sídlo, poslání a základní články víry náboženského společenství, dále informace o jeho organizační struktuře a o statutárním orgánu včetně osobních údajů jeho členů, informace o jeho začlenění do soustav mimo území České republiky, informace o způsobu ustavování a odvolávání duchovních a o způsobu schvalování změn základního dokumentu, dále zásady hospodaření i způsob naložení s likvidačním zůstatkem a také informace o právech a povinnostech osob hlásících se k danému náboženskému společenství. Základní dokument neslouží jen pro účely registračního řízení, ale má také informační funkci. V případě úspěšné registrace náboženského společenství je jeho základní dokument závazný ve vztahu ke státu i k třetím osobám, jeho změny podléhají registraci Ministerstva kultury a je přístupný veřejnosti v Rejstříku registrovaných církví a náboženských společností.

4.3. Řízení o registraci církve a náboženské společnosti

Řízení o registraci církve a náboženské společnosti je zvláštním typem správního řízení, jenž se řídí správním řádem⁵³ s odchylkami, které jsou upraveny v zákoně č. 3/2002 Sb. Registrační řízení je zahájeno dnem doručení návrhu na registraci Ministerstvu kultury, a to i v případě neúplnosti návrhu. Pokud návrh neobsahuje všechny zákonem stanovené

⁵³ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

náležitosti, Ministerstvo kultury vyzve zmocněnce přípravného výboru k odstranění nedostatků návrhu a určí lhůtu k jeho doplnění v délce minimálně jednoho měsíce ode dne doručení výzvy. Ministerstvo kultury může řízení po tuto dobu přerušit. Pokud nedojde k odstranění vad návrhu ve stanovené lhůtě, je řízení zastaveno.

Prvním krokem registrujícího orgánu je tedy přezkum náležitostí návrhu dle § 10. Osobní údaje předložené na podpisových arších jsou prověřeny v základním registru obyvatel a v informačním systému evidence obyvatel, do nichž má Ministerstvo kultury přímý přístup. Kvůli prověření osobních údajů cizinců musí být osloveno Ministerstvo vnitra či Policie ČR, jež spravují cizinecký informační systém. Častými vadami jsou zejména nečitelné údaje, chybné či neúplné adresy trvalého pobytu, chybná rodná čísla. Pokud jsou osobní údaje vyhodnoceny jako chybné, nejsou podpisy těchto osob uznány a jsou odečteny od počtu osob hlásících se k danému náboženskému společenství. Když tímto způsobem klesne počet uznaných osob pod 300, Ministerstvo kultury vyzve přípravný výbor k předložení dalších podpisových archů. Obdobně je přípravný výbor vyzván k doplnění ostatních náležitostí návrhu, zejména pokud chybí některé ze zákonem stanovených dokumentů nebo k předložení nového základního dokumentu, pokud neobsahuje všechny údaje podle § 10 odst. 3. písm. a) až l).

Jestliže návrh na registraci obsahuje všechny náležitosti dochází k jeho věcnému posouzení, jehož výsledkem je buď registrace nebo zamítnutí registrace náboženského společenství. Před vydáním rozhodnutí musí Ministerstvo kultury přezkoumat také „zda činnost církve a náboženské společnosti není v rozporu s jejím základním dokumentem a s podmínkami stanovenými tímto zákonem.“⁵⁴ Ministerstvo kultury má tedy povinnost prověřit, zda uvedené údaje odpovídají skutečnosti, což souvisí i s ochranou veřejného zájmu. Relevantními údaji jsou nejen dokumenty poskytnuté účastníkem řízení, ale všechny dostupné informace či vyjádření jiných osob a institucí. Potřebné podklady si Ministerstvo kultury opatřuje samo i v součinnosti s jinými správními orgány či orgány veřejné moci. Častým postupem je oslovování registrovaných církví a náboženských společností s žádostí o vyjádření názoru na některé skutečnosti související s náboženským společenstvím žádajícím o registraci.⁵⁵ Součástí tohoto šetření je i dotazování osob uvedených v podpisových arších. Těmto lidem jsou zaslány dotazníky, v nichž mohou buď potvrdit, že se k danému náboženskému společenství hlásí nebo uvést, že tomu tak není.

⁵⁴ Zákon č. 3/2002 Sb. § 14 odst. 1 písm. c).

⁵⁵ Zejména v souvislosti s podobnostmi v názvu s již registrovaným subjektem nebo kvůli vyjasnění případných vazeb na registrované subjekty či návaznosti na jejich věrouku.

Vyplnit dotazník není povinné, ale Ministerstvo kultury se snaží dotázané motivovat i tím, že přikládá obálku k zpětnému zaslání dotazníku. Osoby, které odpoví, že se k danému náboženskému společenství nehlásí, jsou odečteny od počtu osob v podpisových arších. Podpisy těch, kteří neodpoví, platnost neztrácí. Dotazovaní se také mohou vyjádřit k pravosti podpisu na podpisovém archu. Pokud jeho pravost popře větší množství osob, dochází k zamítnutí návrhu na registraci podle § 5 a je upozorněn Úřad pro ochranu osobních údajů. K posouzení souladu některých údajů v návrhu se skutečným stavem, zejména v oblasti činnosti náboženského společenství, bývají využívány znalecké posudky.

Při splnění všech zákonných předpokladů vydá Ministerstvo kultury kladné rozhodnutí o registraci. Pokud nejsou splněny hmotněprávní podmínky pro registraci je návrh zamítnut. „Proti zamítavému rozhodnutí je možné podat v 15denní lhůtě rozklad k ministru kultury, podání rozkladu má odkladný účinek. Návrh na rozhodnutí o rozkladu předkládá ministrovi kultury jím zřízená a jmenovaná rozkladová komise. (...) Rozkladová komise musí mít nejméně 5 členů, většinu členů musí tvořit odborníci, kteří nejsou zaměstnanci Ministerstva kultury. V řízení o rozkladu lze rozhodnutí zrušit, změnit (...) nebo zamítnout. Proti zamítnutí rozkladu se lze bránit cestou správní žaloby podle soudního řádu správního.“⁵⁶

⁵⁶ CHOCHOLÁČ, Aleš. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 148.

5. Neúspěšné návrhy na registraci církví a náboženských společností v letech 2002-2016

Registrační řízení podle zákona č. 3/2002 Sb. tedy probíhá tak, že Ministerstvo kultury po obdržení návrhu na registraci nejprve přezkoumá jeho náležitosti dle § 10, a to zda byl podán přípravným výborem [§ 10 odst. 1], zda obsahuje základní charakteristiku náboženského společenství [§ 10 odst. 2 písm. a)], zápis o jeho založení [§ 10 odst. 2 písm. b)], podpisy 300 osob hlásících se k němu [§ 10 odst. 2 písm. c)] a základní dokument s požadovanými údaji [§ 10 odst. 2 písm. d) a § 10 odst. 3 písm. a) až l)]. Jestliže návrh neobsahuje všechny náležitosti je přípravný výbor vyzván k jeho doplnění ve stanovené lhůtě, pokud k doplnění nedojde, je řízení zastaveno [§ 13]. Zároveň je přezkoumáno, zda údaje v návrhu odpovídají skutečnosti [§14 odst. 2], zda dané náboženské společenství vykazuje znaky církve a náboženské společnosti [§ 3 písm. a)] a jeho název není zaměnitelný s jinou právnickou osobou [§ 4 odst. 4] a zda jeho učení a činnost není v rozporu se stanovenými kvalitativními podmínkami [§5]. Pokud nejsou splněny zákonem stanovené podmínky nebo uvedené údaje neodpovídají skutečnosti je registrace zamítnuta [§ 14 odst. 3]. Zamítavé rozhodnutí lze napadnout rozkladem [§ 152 zákona č. 500/2004 Sb.].

5.1. Ekumenická církev svatého Jana Jeruzalémského, řádu rytířů Rhodosu a Malty, Ukrajinská řeckokatolická církev a Židovské Centrum Chai

Třemi neúspěšnými pokusy o získání registrace podle zákona č. 3/2002 Sb. v letech 2002 až 2006 se zabýval doc. Zdeněk Vojtíšek ve svém referátu z roku 2007.⁵⁷ Proto zde uvádím jen výsledky těchto registračních řízení a hlavní důvody, proč náboženská společenství registraci nezískala.

Registrační řízení Ekumenické církve svatého Jana Jeruzalémského, řádu rytířů Rhodosu a Malty bylo zahájeno dne 18. 3. 2002 a zastaveno dne 23. 10. 2002 poté, co vzal přípravný výbor církve návrh na registraci zpět. Přípravný výbor Ukrajinské řeckokatolické církve podal návrh na registraci dne 26. 8. 2003. Registrace byla zamítnuta dne 4. 3 2004 a toto usnesení potvrzeno rozhodnutím ministra kultury o zamítnutí

⁵⁷ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Neúspěšné návrhy na registraci náboženských společností podle zákona 3/2002 Sb. v letech 2002-2006*. In: BUBÍK, Tomáš, HOFFMANN, Henryk, (eds.), *Náboženství a politika*. 1. část. Pardubice: Univerzita Pardubice 2007. s. 72-79.

podaného rozkladu dne 26. 5. 2004. Hlavními důvody zamítnutí byly nedostatky základního dokumentu, nepravdivá tvrzení o vztahu církve k Apoštolskému stolci a nedostačující počet platných podpisů v podpisových arších. Židovské Centrum Chai, které požádalo o registraci dne 27. 4. 2004, ji nezískalo po zamítavém rozhodnutí ze dne 30. 8. 2004, proti kterému sice podalo rozklad, ale až po uplynutí zákonné lhůty. Hlavními důvody zamítnutí registrace bylo poskytnutí neúplných údajů a nedostatečný počet osob hlásících se k tomuto společenství.

5.2. Arménská apoštolská pravoslavná církev

Přípravný výbor církve podal návrh na registraci dne 22. 2. 2006. Po přezkumu náležitostí návrhu Ministerstvo kultury vyzvalo přípravný výbor k odstranění nedostatků dopisem ze dne 28. 2. 2006. Upozornilo především na nejasné formulace v základním dokumentu v oblasti věroučných článků a popisu organizační struktury církve. Lhůta na doplnění návrhu byla stanovena na 3 měsíce od doručení výzvy. Písemnost nebyla zmocněncem přípravného výboru vyzvednuta a následně byla dne 22. 3. 2006 odeslána opakovaně a dne 6. 4. 2006 převzata.

Během této doby registrující orgán požádal o součinnost Bezpečnostní informační službu kvůli ověření údajů v podaném návrhu, rozeslal dotazníky osobám hlásícím se k dané církvi na základě předložených podpisových archů a oslovil Pravoslavnou církev v České republice s dotazem na její názor k vhodnosti použití adjektiva „pravoslavná“ v názvu daného subjektu. Zmocněnec přípravného výboru požádal⁵⁸ o prodloužení lhůty k odstranění nedostatků návrhu zejména z důvodu potřeby překladu arménských textů do českého jazyka, které by posloužily jako podklady k odstranění vad návrhu. Žádosti bylo vyhověno a termín byl prodloužen do 31. 10. 2006. Dříve než mohl registrující orgán uplatnit informace získané od oslovených osob i institucí a podniknout v řízení další kroky, vzal přípravný výbor návrh na registraci zpět.⁵⁹ Jako důvod uvedl nedostatky zjištěné v podpisových arších. Ministerstvo kultury vydalo usnesení o zastavení řízení dne 12. 9. 2006⁶⁰. V dalším registračním řízení byla tato církev registrována dne 6. 3. 2013⁶¹ pod názvem Církev Svatého Řehoře Osvětitel.

⁵⁸ Dopisem z 6. 6. 2006.

⁵⁹ Podání z 14. 8. 2006 doručeno Ministerstvu kultury 7. 9. 2006.

⁶⁰ Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. 3038/2006.

⁶¹ Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 12485/2013 OC.

5.3. Církev Nový Život

Registrační řízení bylo zahájeno dne 21. 1. 2010, ale už 1. 2. 2010 učinil zmocněnec přípravného výboru podání,⁶² kterým vzal návrh zpět s odůvodněním potřeby lepší přípravy a zpracování návrhu na registraci církve. Řízení bylo zastaveno dne 16. 2. 2010.⁶³ Další registrační řízení této církve proběhlo úspěšně a církev Nový Život byla registrována 25. 10. 2013.⁶⁴

5.4. Církev husitská (první registrační řízení)

Ministerstvo kultury obdrželo návrh na registraci Církve husitské dne 28. 4. 2010. Při přezkumu náležitostí návrhu zjistilo nedostatky týkající se podpisových archů a základního dokumentu.⁶⁵ Porovnáním údajů z podpisových archů s údaji v informačním systému evidence obyvatel bylo zjištěno, že z 345 podpisů splňuje zákonné požadavky jen 151 podpisů. Ostatní podpisy nebyly uznány kvůli chybným osobním údajům, šlo zejména o nesprávné adresy místa trvalého pobytu, neexistující rodná čísla či rodná čísla jiných osob. Přípravný výbor byl vyzván⁶⁶ k jejich odstranění ve lhůtě 6 měsíců. Ministerstvu kultury byly doručovány dokumenty doplňující návrh na registraci během září, října, listopadu a prosince 2010.⁶⁷ Jejich posouzením byly zjištěny přetrvávající nedostatky návrhu a registrující orgán opětovně vyzval přípravný výbor k jejich odstranění, a to ve lhůtě 3 měsíců.⁶⁸ Poté, co Ministerstvo kultury přezkoumalo nově obdržené dokumenty,⁶⁹ zjistilo vady stejného charakteru v osobních údajích na podpisových arších a vyzvalo⁷⁰ zmocněnce přípravného výboru k osobnímu seznámení se s podklady. To se uskutečnilo dne 24. 3. 2011 a bylo dohodnuto doplnění návrhu do 30 dnů. Ani další doručené dokumenty⁷¹ nevedly k odstranění vad návrhu a Ministerstvo kultury dne 2. 5. 2011

⁶² Ministerstvu kultury doručeno 3. 2. 2010.

⁶³ Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. MK 1969/2010 OC.

⁶⁴ Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 39252/2013 OC.

⁶⁵ Spolu s návrhem na registraci byla předložena Ústava církve husitské, ale nedodán základní dokument dle § 10 odst. 3 písm. a) až l).

⁶⁶ Dopisem ze dne 9. 9. 2010 doručeným 13. 9. 2010.

⁶⁷ Dokumenty s informacemi o Církvi husitské doručeny 10. 9. 2010 a 21. 9. 2010, nové podpisové archy či opravné archy (tj. psané strojopisně, již bez připojených podpisů) doručeny 22. 10. 2010, 10. 11. 2010, 2. 12. 2010 a 14. 12. 2010.

⁶⁸ Dopisem z 22. 12. 2010 doručeným 27. 12. 2010.

⁶⁹ Nové podpisové archy či opravné archy doručeny 21. 12. 2010, 5. 1. 2011, 17. 1. 2011, 3. 2. 2011, 9. 2. 2011, 10. 2. 2011, 18. 2. 2011.

⁷⁰ Dopisem z 11.3. 2011.

⁷¹ Podpisové archy doručeny 1. 4. 2011 a 15. 4. 2011.

rozhodlo o zastavení registračního řízení.⁷² Z celkem 804 předložených podpisů splňovalo zákonné požadavky jen 241 z nich. Vzhledem k tomu, že chyběla jedna ze základních náležitostí podaného návrhu na registraci, bylo upuštěno od přezkumu dalších náležitostí, zejména základního dokumentu.

Dne 17. 5. 2011⁷³ podala Církev husitská proti rozhodnutí o zastavení řízení rozklad, jehož přílohou byl další opravný podpisový arch.⁷⁴ V podaném rozkladu přípravný výbor poukázal na rozdíly mezi adresou trvalého a skutečného bydliště u mnoha českých občanů a označil za částečného viníka i systém evidence obyvatel. Poté byl rozklad ještě doplněn dalšími podáními,⁷⁵ která obsahovala mimo jiné další podpisové archy. Dne 13. 7. 2011 byl rozklad postoupen odvolacímu orgánu. Po tomto datu byl Ministerstvu kultury doručen⁷⁶ ještě jeden podpisový arch. Dle správního řádu⁷⁷ Ministerstvo kultury nemuselo přihlížet k podpisovým archům předloženým v rámci rozkladové řízení. Nicméně i přesto učinilo jejich přezkum a z 95 podpisů jich bylo uznatelných jen 39. Čili i kdyby k nim bylo přihlédnuto, základní vada návrhu na registraci by odstraněna nebyla. Proto ministr kultury rozklad zamítl dne 17. 10. 2011.⁷⁸

5.5. Pivní církev

Přípravný výbor církve podal návrh na registraci dne 27. 4. 2011. Registrující orgán zjistil nedostatky v základním dokumentu a po přezkoumání osobních údajů z podpisových archů uznal 219 podpisů. Důvodem byly zejména nesprávné adresy trvalého bydliště, chybná rodná čísla či duplicity zapsaných osob. Přípravný výbor byl vyzván⁷⁹ k doplnění návrhu ve lhůtě 3 měsíců. Začátkem srpna požádala⁸⁰ Pivní církev o prodloužení lhůty na doplnění návrhu, kterému Ministerstvo kultury vyhovělo a lhůtu prodloužilo do 31. 10. 2011. Po přezkumu nově dodaných dokumentů⁸¹ přetrvával nedostatek v počtu osob hlásících se k církvi, který byl odstraněn až v lednu 2012 po dalších třech výzvách a

⁷² Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. MK 24216/2011 OC.

⁷³ Doručeno Ministerstvu kultury 18. 5. 2011.

⁷⁴ V dalších registračních řízení už Ministerstvo kultury opravné podpisové archy nepřijímá a požaduje předložení nových podpisových archů v rámci všech dalších registračních řízení.

⁷⁵ Doručeno Ministerstvu kultury 24. 5. 2011 a 3.6. 2011.

⁷⁶ Doručen jako příloha přípisu přípravného výboru z 10. 8. 2011.

⁷⁷ Dle § 82 odst. 4 správního řádu ve spojení s § 152 odst. 4 správního řádu se k novým skutečnostem a důkazům v odvolacím řízení přihlédne jen tehdy, jde-li o takové skutečnosti a důkazy, které účastník nemohl uplatnit dříve.

⁷⁸ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 51556/2011 OLP.

⁷⁹ Výzva ze dne 20. 5. 2011 doručena 23. 5. 2011 do datové schránky zmocněnce přípravného výboru.

⁸⁰ Podáním z 3. 8. 2011.

⁸¹ Nové podpisové archy a doplněný základní dokument doručen 27. 10. 2011.

doplnění návrhu.⁸² Ministerstvo kultury se dále zabývalo zkoumáním činnosti církve a zda uvedené údaje odpovídají skutečnosti. Za tímto účelem ustanovilo dva znalce⁸³ a požádalo Pivní církev⁸⁴ o popis kultu. Jelikož dle základního dokumentu nebyla Pivní církev součástí struktur žádné církve a výkon kultu nebyl obecně známý. Závěry obou znaleckých posudků nedoporučující registraci Pivní církve⁸⁵ už Ministerstvo kultury nemělo možnost uplatnit, protože přípravný výbor vzal návrh na registraci zpět⁸⁶ a registrační řízení bylo zastaveno dne 28. 6. 2012.⁸⁷

5.6. Církev husitská (druhé registrační řízení)

Druhé registrační řízení Církve husitské bylo zahájeno dne 7. 11. 2011. Přípravný výbor v návrhu požádal o to, aby se při přezkumu splnění podmínky početního cenzu 300 osob hlásících se k církvi vycházelo i z podpisů, které byly uznány v prvním registračním řízení. Ministerstvo kultury žádosti vyhovělo, ale pouze za předpokladu, že půjde o osoby hlásící se k církvi ke dni podání nového návrhu. Následně přezkoumalo podpisové archy z předchozího řízení, včetně archů předložených v rámci rozkladového řízení, a uznalo 225 podpisů. Při přezkumu archů s podpisy předložených s druhým návrhem na registraci splňovalo zákonné požadavky 54 podpisů. Scházelo tedy 21 podpisů. Přičemž nejčastějšími nedostatky byly chybné adresy trvalého bydliště, chybná rodná čísla, duplicity osob či nečitelné údaje. Zároveň byly zjištěny i nedostatky základního dokumentu, zejména ohledně informací o organizační struktuře a statutárním orgánu církve. Proto byl přípravný výbor dvakrát vyzván k doplnění návrhu.⁸⁸ Po přezkumu podpisových archů dodaných v posledním doplnění návrhu stoupl počet platných podpisů na 303 a Ministerstvo kultury následně rozeslalo odpovědní dotazníky k ověření, zda se uvedené osoby k Církvi husitské hlásí. Z dotazovaných osob jich 52 odpovědělo, že se k Církvi husitské nehlásí, přičemž 38 z nich zároveň zpochybnilo pravost svého podpisu. Na

⁸² Výzvu z 21. 11. 2011 následovalo doplnění návrhu 28. 11. 2011. Při výzvě ze 7. 12. 2011 chyběl už jen 1 podpis, který byl dodán na podpisovém archu 13. 12. 2011. Podpis nebyl uznán z důvodu shodnosti s podpisem předloženým dříve. Po poslední výzvě z 20. 12. 2011 byl návrh doplněn 10. 1. 2012.

⁸³ Soudními znalci byli ustanoveni Mgr. František Fojtík usnesením z 9. 2. 2012 a PhDr. Dušan Lužný usnesením z 1. 3. 2012.

⁸⁴ Žádost o upřesnění výkonu kultu ze 14. 3. 2012.

⁸⁵ Znalecký posudek č. 02/12 PhDr. Dušana Lužného ze 13. 5. 2012 a znalecký posudek č. 2/1347/2012 Mgr. Františka Fojtíka z 10. 7. 2012.

⁸⁶ Zpětvzetí návrhu doručeno Ministerstvu kultury prostřednictvím datové schránky 26. 6. 2012.

⁸⁷ Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 42335/2012 OC.

⁸⁸ Výzvu z 5. 12. 2011 následovalo doplnění návrhu 8. 12. 2011 a 19. 12. 2011, po kterých bylo celkem 297 platných podpisů. Po výzvě z 24. 1. 2012 byl návrh doplněn 9. 2. 2012 a 9. 3. 2012. Zároveň byl předložen nový základní dokument v podáních z 19. 12. 2011 a z 9. 2. 2012.

základě toho byl počet osob hlásících se k církvi snížen na 250 osob, čímž nebyla splněna jedna ze zákonných náležitostí návrhu na registraci.

Ministerstvo kultury zároveň přezkoumalo název Církve husitské z hlediska zaměnitelnosti s jinou právnickou osobou a skutečnosti týkající se vzniku a působení církve. K posouzení obojího byli ustaveni znalci.⁸⁹ S přihlédnutím k závěrům znaleckých posudků byl název Církve husitské shledán snadno zaměnitelným s názvem Československé husitské církve, což odporovalo § 4 odst. 4 zákona č. 3/2002 Sb.⁹⁰ a její činnost byla vyhodnocena jako silně politicky a sociálně zaměřená s prvky podněcování či hlásání národnostní a náboženské nesnášenlivosti.⁹¹ Na základě zjištěných skutečností byla registrace zamítnuta dne 11. 6. 2012.⁹² Církev husitská napadla rozhodnutí rozkladem,⁹³ v němž mimo jiné kriticky reagovala na důvody zamítnutí registrace, přirovnala své podání návrhu na registraci k situaci mistra Jana Husa v Kostnici, který byl také odsouzen předem a obvinila Ministerstvo kultury z porušování základních lidských práv a znemožňování svobody vyznání. Ministryně kultury rozklad zamítla dne 1. 11. 2012.⁹⁴

5.7. Církevní združení Jednota sv. Klimenta⁹⁵

Ministerstvo kultury obdrželo návrh na registraci Církevního združení Jednota sv. Klimenta dne 20. 8. 2012. Šlo o ručně psaný dokument podaný správcem Jednoty sv. Klimenta, který obsahoval informace o činnosti a vyznávaných hodnotách sdružení⁹⁶ a také žádost o převzetí hradu Obřany u Brna a Hradiska sv. Klimenta a rovněž požadavek finanční pomoci ve výši 15 milionů Kč na jejich údržbu a provoz. Jelikož návrh nesplňoval náležitosti podle § 10 odst. 1, 2 a 3 byl navrhovatel vyzván⁹⁷ k jeho doplnění ve lhůtě tří měsíců. Ten tak sice učinil,⁹⁸ ale dodané dokumenty stále neobsahovaly požadované údaje. Navrhovatel v nich mimo jiné uvedl, „že Církevní združení Jednota sv. Klimenta není a nebude novou církví a že nemá v úmyslu sbírat podpisy od osob hlásících se se k církvi.“⁹⁹

⁸⁹ K posouzení zaměnitelnosti názvu ustaven JUDr. Petr Přehnil usnesením z 20. 1. 2012. K posouzení vzniku a působení církve ustaven PhDr. Dušan Lužný usnesením z 1. 3. 2012.

⁹⁰ Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 32387/2012 OC. s. 3.

⁹¹ Tamtéž. s. 6.

⁹² Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 32387/2012 OC.

⁹³ Rozklad byl doručen Ministerstvu kultury 21. 6. 2012.

⁹⁴ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 62214/2012 OLP.

⁹⁵ Nejedná se o pravopisnou chybu. Tento název, tedy se „z“ ve slově združení, je uveden v podaném návrhu na registraci a tudíž i ve všech dokumentech Ministerstva kultury.

⁹⁶ Občanské sdružení Jednota svatého Klimenta, od 1.1. 2014 vedené jako spolek podle NOZ.

⁹⁷ Dopisem z 29. 8. 2012 doručeným 3. 9. 2012.

⁹⁸ Podání navrhovatele označené jako „Doplnění“ doručeno 5. 9. 2012.

⁹⁹ Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 77274/2012 OC z 10. 12. 2012. s. 2.

Reakcí Ministerstva kultury byla další výzva¹⁰⁰ k doplnění návrhu i s upozorněním, že pokud nedojde ke změně postoje navrhovatele, tak registraci nebude možné provést. Dále registrující orgán také poukázal na nutnost změny názvu tak, aby nebyl zaměnitelný s názvem již existující právnické osoby. Navrhovatel na výzvu sice reagoval,¹⁰¹ ale požadované údaje nedoplňil. Dokument obsahoval popis různých historických událostí a informace nesouvisející s registračním řízením, přičemž i všechny předešlé dokumenty navrhovatele byly pojaty podobně. Po uplynutí lhůty k doplnění návrhu stanovené při odeslání první výzvy bylo řízení zastaveno dne 10. 12. 2012.¹⁰² Usnesení o zastavení řízení bylo napadeno rozkladem,¹⁰³ který ministr kultury zamítl dne 8. 3. 2013.¹⁰⁴

5.8. Ukrajinská pravověrná řecko-katolická církev

Registrační řízení bylo zahájeno dne 25. 5. 2011.¹⁰⁵ Návrh obsahoval předepsané dokumenty, při jejichž přezkumu byly zjištěny nedostatky a přípravný výbor byl vyzván k doplnění návrhu ve lhůtě 3 měsíců.¹⁰⁶ Požadováno bylo zejména upřesnění vztahu církve ke katolické víře a k východním křesťanským církvím v základní charakteristice, dále pak doplnění základního dokumentu o údaje týkající se struktury církve, jednání statutárního orgánu, způsobu navrhování evidence právnických osob a informace o začlenění církve do struktur mimo Českou republiku. Součástí výzvy bylo také upozornění, že Ministerstvo kultury bude zkoumat možnost změny názvu církve s již registrovanou Církví řeckokatolickou a navržení zvážení změny názvu. Při ověřování údajů v předložených podpisových archích klesl počet osob hlásících se k církvi pod stanovený početní cenzus, což si vyžádalo několik doplnění návrhu dalšími podpisovými archy, než byl splněn početní cenzus 300 osob hlásících se k církvi.¹⁰⁷

K posouzení věrouky, činnosti i organizační struktury církve bylo zadáno

¹⁰⁰ Dopisem z 12. 10. 2012 (Datum doručení není důležité, neboť nedošlo ke změně stanovené lhůty k doplnění.).

¹⁰¹ Dopisem doručeným Ministerstvu kultury 23. 10. 2012.

¹⁰² Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 77274/2012 OC.

¹⁰³ Dopis z 18. 12. 2012 doručený Ministerstvu kultury 21. 12. 2012.

¹⁰⁴ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 12683/2013 OLP.

¹⁰⁵ Registrační řízení této církve bylo ve srovnání s ostatními řízeními časově rozsáhlejší i svým průběhem složitější. Proto jsem při jeho popisu přistoupila k mnohým zobecněním, zjednodušením a vypuštění některých skutečností, jež nebyly pro výsledek řízení podstatné.

¹⁰⁶ Výzva z 1. 7. 2011 byla doručena 8. 7. 2011. K doplnění návrhu došlo 1. 8. 2011 a 31. 8. 2011.

¹⁰⁷ Další podpisové archy byly předloženy 14. 6. 2011 a 1. 8. 2011. Po rozeslání odpovědních dotazníků klesl počet osob hlásících se k církvi na 264, což si vyžádalo předložení dalších podpisových archů 27. 3. 2012 a 16. 4. 2012, po jejichž kontrole byl počet osob hlásících se k církvi 307.

vypracování znaleckých posudků.¹⁰⁸ Bylo zjištěno, že údaje uvedené v základním dokumentu o struktuře církve neodpovídají skutečnosti, jelikož popsaná struktura fakticky neexistovala a byla spíše plánem, podle něhož měla být struktura v budoucnu vytvořena. Přičemž účelem základního dokumentu je podat informace o skutečném fungování církve. Zároveň musí základní dokument obsahovat i sdělení o začlenění církve do organizačních struktur mimo území České republiky. Přičemž tato církev ve svém základním dokumentu uvedla, že není administrativně podřízena nebo začleněna do žádné struktury na území České republiky ani mimo ni, ale že je jen duchovně spojena s Ukrajinskou pravověrnou řecko-katolickou církví na Ukrajině,¹⁰⁹ kterou lze označit za „konfliktní společenství s negativním postojem k etablovaným církvím na území České republiky, Ukrajiny a jiných zemí, k východním naukám a dalším smýšlením (...) a rozněcuje z těchto důvodů nenávisť a nesnášenlivost k těmto skupinám.“¹¹⁰ Přičemž její členové, a sice nejvyšší představitel patriarcha Eliáš, dále biskup Metoděj a exkomunikovaní římskokatoličtí kněží jsou čeští občané a dle předložených podpisových archů také osoby hlásící se k Ukrajinské pravověrné řecko-katolické církvi usilující o registraci v České republice. Dle vyjádření jejího představitele je pro ni církev na Ukrajině v oblasti věrouky vzorem a inspirací. Ministerstvo kultury zkoumalo vztahy těchto církví a došlo k závěrům, že jsou vzájemně propojeny a že Ukrajinská pravověrná řecko-katolická církev ve svém základním dokumentu neuvádí skutečný stav vzájemných vztahů. Dále také dle znaleckých posudků sdružuje její věřící spíše negativní postoj k Římskokatolické církvi a Řeckokatolické církvi než věrouka, ale projevy nesnášenlivost v její činnosti doposud shledány nebyly.

S přihlédnutím ke znaleckým posudkům¹¹¹ Ministerstvo kultury shledalo, že název církve je zaměnitelný s Církví řeckokatolickou. Přičemž zaměnitelnost názvu je nasnadě i proto, že historicky se tato církev žádající o registraci vydělila z Církve řeckokatolické a její misijní činnost směřuje zejména ke katolíkům, takže se tyto dvě církve zaměřují na

¹⁰⁸ Jako znalec byl 15. 9. 2011 ustaven Mgr. František Fojtík (posudek vyhotoven 31. 1. 2011) a po námitce vůči jeho posudku byla 16. 5. 2012 pověřena vypracováním posudku rovněž Filozofická fakulta Ostravské univerzity (posudek vyhotoven 12. 10. 2012).

¹⁰⁹ Ukrajinská pravověrná řecko-katolická církev na Ukrajině se v roce 2009 oddělila od Ukrajinské řeckokatolické církve, kterou považuje za heretickou a usiluje o reformu katolické církve. Staví se proti homosexualitě, juvenilní justici, genderové ideologii, eutanazii atd. Lze jí pokládat za skupinu, která podněcuje nenávisť a podporuje omezování práv fyzických osob. Zaštiťuje ji Byzantský katolický patriarchát.

¹¹⁰ Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. 76293/2012 OC. s. 16.

¹¹¹ K pouzení zaměnitelnosti názvu ustaven 18. 10. 2011 znalec JUDr. Petr Přehnil. K posouzení učení, činnosti a zaměnitelnosti názvu církve ustaven 15. 9. 2011 znalec Mgr. František Fojtík a dále 16. 5. 2012 Filozofická fakulta Ostravské univerzity. Přičemž JUDr. Přehnil a Mgr. Fojtík ve svých posudcích vyjádřili názor, že název je zaměnitelný s Církví řeckokatolickou. Dle posudku Filozofické fakulty Ostravské univerzity je název dostatečně odlišitelný přívlastkem „pravověrná.“

stejnou skupinu věřících, pro kterou mohou být názvy zaměnitelné.

Ministerstvo kultury na základě shromážděných podkladů registraci zamítlo dne 30. 11. 2012.¹¹² Zamítavé rozhodnutí bylo napadeno rozkladem,¹¹³ ve kterém navrhovatel mimo jiné obvinil Ministerstvo kultury z diskriminace, vyjádřil názor, že dvě slova v názvu („Ukrajinská“ a „pravověrná“) církev dostatečně odlišují od Církve řeckokatolické a také odmítl napojení na zahraniční skupiny, které nebylo Ministerstvem kultury prokázáno a o němž neexistují žádné důkazy, neboť Ukrajinská pravověrná řecko-katolická církev je autonomní církví, která není podřízená ani závislá na jiné instituci. Dne 8. 3. 2013 ministryně kultury podanému rozkladu vyhověla, zrušila zamítavé rozhodnutí a věc vrátila k novému projednání.¹¹⁴ Neboť zákonné důvody zamítnutí registrace nebyly dostatečně odůvodněny a tudíž nebylo možné rozhodnutí přezkoumat. Upozorněno bylo na to, že zaměnitelnost názvu nebyla dostatečně prokázána, jelikož už je registrováno několik církví s podobnými názvy¹¹⁵ aniž by byly poškozeny práva jiných subjektů. Dále nebyla prokázána existence organizačního propojení s církví v České republice či mimo ní, ale jen existence propojení v rovině názorů a osobních vztahů. V souvislosti s rozdíly mezi skutečnou a popsanou strukturou v základním dokumentu bylo zdůrazněno, že „ministerstvo by se mělo blíže zabývat zkoumáním té skutečnosti, zda základní dokument obsahuje funkční mechanismy pro jmenování a ustavování osob do orgánů církve a v případě, že tyto mechanismy absentují či jsou nefunkční (nerealizovatelné), tak navrhovatele náležitě poučit, tak aby toto mohlo být do základního dokumentu doplněno.“¹¹⁶ Neboť zákon nestanovuje, že musí celá organizační struktura už existovat, přičemž struktura ve stádiu projektu se dá u vznikající církve očekávat. Zákonně stanovená je pak povinnost oznámit její ustavení.

V rámci nového projednání Ministerstvo kultury znovu důkladně prošetřovalo, zda činnost církve není v rozporu se zákonnými podmínkami a zda uvedené údaje odpovídají skutečnosti. Při svém šetření Ministerstvo kultury shledalo, že církev zastává silně negativní a nesnášenlivý postoj k Církvi řeckokatolické i k Církvi římskokatolické.¹¹⁷ V podáních, která církev v rámci registračního řízení činila, se objevují mnohá obvinění

¹¹² Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 76293/2012 OC.

¹¹³ Podaný 12. 12. 2012.

¹¹⁴ Rozhodnutí ministryně kultury č.j. MK 12643/2013 OLP.

¹¹⁵ Např. Evangelická církev a. v. v ČR a Slezská církev evangelická a. v.

¹¹⁶ Rozhodnutí ministryně kultury č.j. MK 12643/2013 OLP. s. 11.

¹¹⁷ Např. písemné útoky na exarchu Církve řeckokatolické Ladislava Hučka či kardinála Miroslava Vlka, ale také exkomunikace papežů Benedikta XVI. a Jana Pavla II.

představitelů těchto církví aniž by byly předloženy odpovídající důkazy.¹¹⁸ Přičemž se členové církve neomezují jen na písemná obviňování, ale dochází i k osobním konfrontacím.¹¹⁹ Negativní postoj je zastáván také k Pravoslavné církvi v českých zemích.¹²⁰ Ministerstvo kultury shledalo, že církev svými činnostmi omezuje výkon víry věřících Církve řeckokatolické a že dochází k projevům nesnášenlivosti vůči Pravoslavné církvi v českých zemích. Přičemž negativní postoj je zastáván i k východním naukám a náboženským společnostem z nich vycházejících, které jsou vnímány jako „nižší“ a morálku ohrožující. Zároveň tato církev neuznává mezináboženský dialog, který podle ní vede k synkretismu a popírání výlučnosti křesťanské cesty ke spasení, která je jedinou cestou. Ministerstvo kultury dospělo k závěru, že činnost Ukrajinské pravověrné řecko-katolické církve je v rozporu s § 5 zákona č. 3/2002 Sb., neboť podporuje omezování práv fyzických osob i porušování právních předpisů a rozněcuje nenávist a nesnášenlivost.

Po březnovém rozhodnutí o rozkladu církví předložila nový základní dokument, který už obsahoval upravený mechanismus jmenování statutárního orgánu a také byla vypuštěna pasáž odkazující na Ukrajinskou pravověrnou řecko-katolickou církev na Ukrajině.¹²¹ Po zkoumání vztahů mezi těmito církvemi Ministerstvo kultury opět shledalo, že jejich faktické propojení je dostatečně prokazatelné,¹²² třebaže církev tvrdí opak kvůli probíhajícímu registračnímu řízení. Přičemž existuje podezření, že církev žádající o registraci je touto ukrajinskou církví ovlivňována nejen v rovině názorové, ale i praktické.

Ministerstvo kultury dospělo k závěru, že základní dokument neuvádí skutečnou povahu vztahu církve k Ukrajinské pravověrné řecko-katolické církvi na Ukrajině a zároveň utajuje vazby na tuto církev. Na základě zjištěných skutečností byla registrace opět zamítnuta dne 13. 11. 2013.¹²³ Zamítavé rozhodnutí bylo napadeno rozkladem,¹²⁴ ve kterém navrhovatel mimo jiné obvinil Ministerstvo kultury ze zaujatosti a diskriminace a za skutečný důvod zamítnutí registrace označil zvýhodňování zájmů katolické církve, která

¹¹⁸ Např. obvinění exarchy Církve řeckokatolické z manipulace předchozího registračního řízení v roce 2003.

¹¹⁹ Např. podle svědecké výpovědi bránili 7. 4. 2013 stoupenci této církve vstupu věřícím Církve řeckokatolické do chrámu sv. Klimenta v Praze na bohoslužbu tím, že před chrámem pořádali agitační akci, provolávali různá hesla a svou hlasitostí rušili průběh bohoslužby. Přičemž podobné akce pořádají i při jiných událostech.

¹²⁰ Církev se opakovaně domáhala možnosti užívat pro své bohoslužby chrám sv. Kateřiny, který užívá na základě nájemní smlouvy s hl. městem Prahou Pravoslavná církev v zemích českých. Stoupenci této církve do něho několikrát vnikli a odmítali ho opustit, přičemž docházelo k výhrůžkám vůči duchovním Pravoslavné církve v českých zemích.

¹²¹ Ministerstvu kultury doručeno 29. 3. 2013.

¹²² Např. skoro shodná vyjádření k různým tématům či pořádání společných akcí.

¹²³ Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 53440/2013 OC.

¹²⁴ Rozklad podaný 22. 11. 2013 a doplněný 2. 12. 2013.

ovlivňuje odbor církví Ministerstva kultury. Zároveň označil všechna obvinění z netolerance a nesnášenlivosti za falešná. Ministr kultury rozklad zamítl dne 8. 3. 2013¹²⁵ s odůvodněním, že sice nebyl dostatečně prokázán rozpor mezi údaji v základním dokumentu a skutečností, ale nesplnění podmínek dle § 5 zákona č. 3/2002 Sb. prokázáno bylo, a sice rozněcování nenávisť a nesnášenlivosti. Což byl dostatečný důvod pro zamítnutí registrace.

5.9. Církev husitská Jana Žižky z Trocnova

Přípravný výbor podal návrh na registraci dne 11. 9. 2013 a požádal o uznání podpisových archů z předchozího registračního řízení Církve husitské. Této žádosti nemohlo být vyhověno, neboť se lišil název církve, což bylo v rozporu s požadavkem, aby na všech podpisových arších byl plný název církve žádající o registraci. Podaný návrh tedy neobsahoval podpisy nejméně 300 osob hlásících se k církvi a vykazoval i další nedostatky, jednak nebyl označen zmocněnec přípravného výboru a základní dokument neodpovídal zákonným požadavkům, jelikož místo něj byla dodána Ústava Církve husitské Jana Žižky z Trocnova, která neobsahovala všechny náležitosti dle § 10 odst. 3. Ministerstvo kultury vyzvalo navrhovatele k doplnění návrhu ve lhůtě 3 měsíců.¹²⁶ V dodaných podpisových arších neodpovídal text zákonnému požadavku, podle něhož musí být z textu zřejmé, že je arch podepisován pouze osobou hlásící se k církvi, přičemž dodané archy obsahovaly v záhlaví prohlášení o přihlášení se k duchovnímu odkazu mistra Jana Husa a vyjádření přání si vzniku české národní církve. Přestože ministerstvo kultury doporučilo navrhovateli vypracovat základní dokument jako zvláštní dokument a nepředkládat celý vnitřní předpis církve, ten tak neučinil a dále za něj pokládal Ústavu Církve husitské Jana Žižky z Trocnova. Proto byla navrhovateli zaslána druhá výzva k doplnění návrhu, po níž sice byly předloženy podpisové archy vyhovující požadavkům, ale úpravy v základním dokumentu navrhovatel odmítl provést. Z předložených 318 podpisů bylo po ověření osobních údajů uznáno 167 podpisů. Kvůli přetrvávajícím nedostatkům návrhu byla navrhovateli zaslána třetí výzva k jeho doplnění ve lhůtě 2 měsíců.¹²⁷ Poté navrhovatel registrujícímu orgánu zaslal už jen Ústavu Církve husitské Jana Žižky z Trocnova a různé dokumenty o činnosti církve s vyjádřením, že Ministerstvo

¹²⁵ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 11449/2014 OC.

¹²⁶ Výzvu z 9. 10. 2013 následovalo předložení podpisových archů 11. 10. 2013 a 25. 10. 2013.

¹²⁷ Výzva z 27. 1. 2014.

kultury odmítá církev registrovat a úmyslně ji šikanuje.¹²⁸ Ministerstvo kultury reagovala zasláním dopisu, ve kterém opět podrobně popsalo průběh registračního řízení, vysvětlilo svůj postup a zopakovalo zákonné požadavky návrhu na registraci. Rovněž navrhovateli sdělilo, že pokud nemá v úmyslu návrh doplnit, nemusí čekat do konce stanovené lhůty a může vzít návrh zpět.¹²⁹ Navrhovatel již do konce lhůty neučinil žádné další podání a registrační řízení bylo zastaveno dne 15. 4. 2014.¹³⁰

5.10. Křesťanská církev svobodných řeholníků

Registrační řízení bylo zahájeno 28. 1. 2013. Návrh na registraci obsahoval předepsané dokumenty po jejichž přezkumu byly zjištěny nedostatky v základním dokumentu a podpisových arších. Z 320 předložených podpisů bylo uznáno 217 z důvodu chybných či nečitelných osobních údajů. Základní dokument obsahoval nepřehledné pasáže a nejasné informace, zejména ohledně způsobu ustavování, jednání, odvolávání a délce funkčního období statutárního orgánu, přičemž údaje o statutárním orgánu musejí být formulovány jednoznačně a srozumitelně pro třetí osoby. Základní dokument také nebyl terminologicky jednotný a používal nejasně vymezené pojmy.¹³¹ Přípravný výbor byl vyzván k doplnění návrhu ve lhůtě 3 měsíců, která byla po žádosti navrhovatele prodloužena o další 2 měsíce.¹³² Po doplnění návrhu stoupl počet platných podpisů na 300, ale jelikož nově předložený základní dokument stále nevyhovoval zákonným požadavkům, zaslalo Ministerstvo kultury přípravnému výboru druhou výzvu k doplnění návrhu ve lhůtě 1 měsíce, která byla na žádost navrhovatele prodloužena o další měsíc. Až v listopadu 2013 byl předložen základní dokument se všemi náležitostmi.¹³³ Po rozeslání odpovědních dotazníků osobám uvedeným v podpisových arších, obdrželo Ministerstvo kultury 63 negativních odpovědí, z nichž 36 osob také popřelo pravost svého podpisu. Tím klesl počet osob hlásících se k církvi na 237.

¹²⁸ Ministerstvu kultury doručeno 28. 1. 2014 a 11. 2. 2014.

¹²⁹ Dopisem z 17. 2. 2014.

¹³⁰ Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 19061/2014 OC.

¹³¹ Např. v různých pasážích základního dokumentu byly používány podobné pojmy (kolegium / kolegium pastorů či Rada / Rada KCSŘ / Rada kolegia pastorů), přičemž ne vždy bylo z kontextu jasné, jedná-li se o stejný orgán.

¹³² Výzvu ze 14. 2. 2013 následovala žádost o prodloužení lhůty k doplnění návrhu o 2 měsíce z 15. 5. 2013, které Ministerstvo kultury vyhovělo a prodloužilo lhůtu do 26. 7. 2013. K doplnění návrhu došlo 26. 7. 2013.

¹³³ Druhá výzva k doplnění návrhu byla zaslána 3. 9. 2013. Ministerstvo kultury obdrželo 15. 10. 2013 žádost o prodloužení lhůty k doplnění návrhu o jeden měsíc, které vyhovělo. Návrh byl doplněn 15. 11. 2013.

V rámci registračního řízení byl také ustaven znalec k posouzení vzniku a působení církve,¹³⁴ který registraci nedoporučil a ve svém posudku mimo jiné uvedl, „že Křesťanská církev svobodných řeholníků nemá žádné (veřejné či neveřejné) rituály a bohoslužby, a že se činnost této církve omezuje na blíže neurčená setkání.“¹³⁵ Což vedlo k pochybnosti, zda Křesťanská církev svobodných řeholníků je církví ve smyslu § 3 písm. a) zákona č. 3/2002 Sb. Poté, co se navrhovatel seznámil s podklady Ministerstva kultury, vyjádřil se k nim tak, že veřejné projevy víry není zákonem stanovený požadavek a také, že ani postup, kterým Ministerstvo kultury ověřuje skutečný stav věci zasíláním dotazníků osobám uvedeným v podpisových arších, není uveden v zákoně č. 3/2002 Sb. Přičemž někteří členové církve se mohli zaleknout takového dopisu pro jeho formálnost. Zároveň církev nabídla další doplnění podpisových archů.¹³⁶ Vzhledem ke zjištěným skutečnostem a s přihlédnutím k dosavadnímu průběhu řízení i faktu, že není zákonnou povinností Ministerstva kultury vyhovět návrhu na další doplnění podpisových archů, byla registrace zamítnuta dne 28. 1. 2014.¹³⁷ Proti tomuto rozhodnutí byl podán rozklad,¹³⁸ ve kterém bylo mimo jiné uvedeno, že zamítavým rozhodnutím Ministerstvo kultury brání svobodě vyznání, myšlení a svědomí. Rozklad byl ministrem kultury zamítnut dne 3. 6. 2014.¹³⁹

5.11. Česká ortodoxní církev

Přípravný výbor podal návrh na registraci dne 19. 6. 2014. Po kontrole osobních údajů u 345 předložených podpisů zbylo 218 platných podpisů. Ostatní podpisy nebyly uznány kvůli chybným adresám či se dané osoby nepodařilo ztotožnit s údaji v Registru obyvatel kvůli chybným příjmením, datům narození či nečitelným údajům. Na výzvu k doplnění návrhu reagoval přípravný výbor předložením dalších podpisových archů.¹⁴⁰ Po rozeslání dotazníků k ověření, zda se uvedené osoby k církvi hlásí, se na Ministerstvo kultury obrátilo několik dotazovaných s popřením této skutečnosti a s žádostí o informace ohledně jejich podpisů a osobních údajů v podpisových arších, které nepodepsaly. Na Ministerstvo kultury se obrátila také Policie ČR¹⁴¹ s žádostí o součinnost kvůli trestnímu

¹³⁴ Doc. Dušan Lužný ustaven jako znalec 2. 9. 2013.

¹³⁵ Znalecký posudek č. 03/13 doc. Dušana Lužného z 21. 11. 2013, s. 6.

¹³⁶ Dopis s vyjádřením k podkladům k rozhodnutí obdrželo Ministerstvo kultury 15. 1. 2014.

¹³⁷ Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. MK 1715/2014 OC.

¹³⁸ Rozklad z 14. 2. 2014 byl doručen Ministerstvu kultury 18. 2. 2014.

¹³⁹ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 26764/2014 OLP.

¹⁴⁰ Výzva k doplnění návrhu datována 1. 7. 2014. Nové podpisové archy doručeny Ministerstvu kultury 13. 8. 2014.

¹⁴¹ Dopisem z 1. 9. 2014.

oznámení, které podal manželský pár z Vizovic z důvodu zneužití jejich osobních údajů a zfalšování jejich podpisů. Než mohl registrující orgán získané informace uplatnit při svém rozhodování, vzal přípravný výbor návrh na registraci zpět¹⁴² s odůvodněním, že došlo k omylu při přípravě podkladů k návrhu. Registrační řízení bylo zastaveno dne 17. 9. 2014.¹⁴³

5.12. The Church of All Saints

Registrační řízení bylo zahájeno dne 27. 8. 2014. Návrh na registraci obsahoval všechny požadované dokumenty, při jejichž přezkumu registrující orgán zjistil nedostatky v základním dokumentu¹⁴⁴ a v počtu osob hlásících se k dané náboženské skupině. Po kontrole osobních údajů u 379 podpisů předložených na podpisových arších bylo 78 z nich vyřazeno jako neplatných. Následně po zaslání odpovědních dotazníků pouze 5 osob potvrdilo, že se k tomuto náboženskému společenství hlásí, zatímco 43 osob odpovědělo negativně. Tyto osoby byly odečteny z celkového počtu platných podpisů, čímž počet osob hlásících se k The Church of All Saints klesl pod zákonem stanovený cenzus 300 osob. Zároveň se 35 oslovených osob vyjádřilo k pravosti svého podpisu tak, že jeho pravost popřelo, čímž vznikly důvodné pochybnosti, že došlo ke zneužití osobních údajů a zfalšování podpisů za účelem získání registrace. Což je podle návětí § 5 posuzováno jako sledování dosažení cíle nezákonným způsobem. Za zmínku stojí i celkem 91 nedoručených dotazníků kvůli neznámému adresátovi a velký počet osob uvedených v podpisových arších s trvalým pobytem hlášeným na obecním či městském úřadě. Což vzbuzovalo pochyby o pravosti dalších předložených podpisů. Vadou základního dokumentu byla zejména nedostatečná specifikace poslání a základních článků víry The Church of All Saints. Vzhledem k nesplnění podmínky početního cenzu už registrující orgán nepodnikl další šetření ve věci učení a činnosti církve. Registrace byla zamítnuta dne 21. 11. 2014.¹⁴⁵

5.13. Řád Strážců koruny a meče krále železného a zlatého

Registrační řízení bylo zahájeno dne 3. 5. 2013. Při přezkumu náležitostí návrhu byly zjištěny nedostatky v podpisových arších a v základním dokumentu a přípravný výbor

¹⁴² Podáním z 10. 9. 2014 doručeným Ministerstvu kultury 15. 9. 2014.

¹⁴³ Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 48260/2014 OC.

¹⁴⁴ Výzvu k doplnění návrhu z 12. 9. 2014 následovalo dodání upraveného základního dokumentu, který byl Ministerstvu kultury doručen 13. 10. 2014.

¹⁴⁵ Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. MK 62024/2014 OC.

byl vyzván k doplnění návrhu ve lhůtě 3 měsíců.¹⁴⁶ Z předložených 369 podpisů jich bylo uznáno 254. V základním dokumentu bylo potřeba sjednotit údaje o počtu členů nejvyšší lože a doplnit, zda řád hodlá navrhovat k evidenci právnické osoby. V této výzvě byl navrhovatel také požádán o vyjádření k některým důležitým skutečnostem, a to k problematice utajování činnosti řádu a osoby Velmistra, k podmínkám členství, ke shodnému názvu s jinou právnickou osobou či k charakteru řádu, jelikož se nejevil jako náboženské společenství. Ohledně shodného názvu s již existující právnickou osobou bylo Ministerstvu kultury sděleno, že se připravuje změna názvu této právnické osoby. Po prvním doplnění podpisových archů, po němž stoupl počet platných podpisů na 301, předložil navrhovatel z vlastní iniciativy ještě další podpisové archy, po jejichž kontrole byl počet platných podpisů 397.¹⁴⁷ Ministerstvo kultury rozeslalo těmto osobám odpovědní dotazníky a obdrželo 79 negativních odpovědí, v nichž 41 osob také popřelo pravost svého podpisů. Přestože i po odečtení těchto osob byl počet osob hlásících se k řádu dostatečný, bylo shledáno, že došlo k nezákonnému jednání s cílem dosažení registrace.

Registrující orgán také důkladně zkoumal charakter společenství. K posouzení učení a aktivit řádu byly ustaveni dva znalci,¹⁴⁸ osloveno Ministerstvo vnitra a informace byly zjišťovány také na internetových stránkách řádu.¹⁴⁹ Po vyhodnocení získaných podkladů dospělo Ministerstvo kultury k závěru, že řád nevykazuje znaky církve a náboženské společnosti podle § 3 písm. a), neboť toto společenství jako hlavní hodnoty vyzdvihuje národ, rodinu a práci a nikoli víru v něco transcendentního. Přičemž podle uvedeného ustanovení musí být účelem církve a náboženské společnosti vyznávání náboženské víry, které je u této skupiny málo zřetelné, okrajové a projevuje se jen u některých členů. Toto společenství totiž vykonává i činnost obchodní, politicko-občanskou, edukativní a sportovní. Na vyzdvihovaných hodnotách jako je láska k národu, práce na sobě samém, prospěšnost pro společnost sice není nic společensky závadného, ale nejsou to hodnoty náboženské. Ministerstvo kultury tedy shledalo, že přestože část učení a aktivit má náboženský charakter a u části členů lze hovořit o náboženské víře, nejedná se o církev a náboženskou společnost, jak ji definuje zákon č. 3/2002 Sb, jelikož vyznávání náboženské víry není hlavním důvodem vzniku a existence Řádu Strážců koruny a meče krále železného a zlatého. Zároveň bylo shledáno jako problematické i částečné utajování

¹⁴⁶ Po výzvě z 24. 5. 2013 byl návrh doplněn 17. 7. 2013.

¹⁴⁷ Další podpisové archy doručeny 7. 8. 2013, 9. 9. 2013 a 18. 9. 2013.

¹⁴⁸ Mgr. František Fojtík ustaven znalcem 1. 8. 2013 a Prof. Josef Dolista ustaven 11. 9. 2013.

¹⁴⁹ Obsah internetových stránek řádu byl změněn po výzvě k doplnění návrhu z 24. 5. 2013, ve které se Ministerstvo kultury navrhovatele také dotazovalo na skutečnosti zjištěné z internetových stránek..

učení a činnosti řádu, což je v rozporu s § 5 zákona č. 3/2002 Sb. Přičemž neobstál argument navrhovatele, že nejde o utajovanou, ale pouze o neveřejnou činnost s cílem ochránit členy řádů před negativní kritikou ze strany veřejnosti. Na základě zjištěných skutečností Ministerstvo kultury registraci zamítlo dne 12. 8. 2014.¹⁵⁰ Rozhodnutí bylo napadeno rozkladem,¹⁵¹ který ministr kultury zamítl dne 10. 4. 2015.¹⁵²

5.14. Česká pravoslavná církev

Přípravný výbor podal návrh na registraci dne 19. 5. 2014. Návrh obsahoval všechny předepsané dokumenty, přičemž přílohami základního dokumentu byly Ústava České pravoslavné církve a Slovenské pravoslavné církve, Pravidla pro duchovní osoby České pravoslavné a Slovenské pravoslavné církve a Vybraná pravidla apoštolská a všeobecných církevních sněmů. Po ověření osobních údajů u 507 předložených podpisů byl počet osob hlásících se k dané církvi 305.¹⁵³ V době, kdy Ministerstvo kultury dále zkoumalo předložené dokumenty ověřováním skutečného stavu věcí, podal přípravný výbor církve podnět pro nečinnost, jelikož podle něj nebylo v zákonné lhůtě rozhodnuto.¹⁵⁴ Odbor církví Ministerstva kultury zaslal¹⁵⁵ navrhovateli vyjádření o postoupení stížnosti nadřízenému správnímu orgánu, v němž také popsal běžný průběh všech registračních řízení a způsoby ověřování údajů uvedených v návrhu. Navrhovatel využil své možnosti seznámit se s podklady Ministerstva kultury a ve svém vyjádření k nim mimo jiné označil rozesílání dopisů s dotazníky za nezákonné, šikanující a za hrubé porušení ústavní svobody občanů.¹⁵⁶ Následně byly ve třech podáních doručeny nové podpisové archy, v nichž navrhovatel předložil dalších 366 podpisů.¹⁵⁷ Celkem tedy navrhovatel předložil 873 podpisů z nich 508 bylo v souladu s údaji v informačním systému evidence obyvatel. Těmto osobám byly v červnu a v období od září do října 2014 postupně rozeslány odpovědní dotazníky. Ministerstvu kultury přišlo pouze 164 odpovědí, z nichž bylo 62 negativních a 41 osob také popřelo pravost svého podpisu. Po odečtení těchto podpisů byl počet osob hlásících se k církvi 446. Tento počet sice splňoval zákonně stanovený početní

¹⁵⁰ Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. MK 39681/2014 OC.

¹⁵¹ Rozklad byl podán 24. 8. 2014.

¹⁵² Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 19524/2015 OLP.

¹⁵³ Dotazníky těmto osobám byly rozeslány 3. 6. 2014.

¹⁵⁴ Podnět pro nečinnost z 24. 6. 2014 byl Ministerstvu kultury doručen 24. 6. 2014 elektronicky a 26. 6. 2014 dopisem. Ministr kultury svým usnesením z 18. 12. 2014 nevyhověl žádosti o uplatnění opatření proti nečinnosti.

¹⁵⁵ Dopisem ze dne 3. 7. 2014.

¹⁵⁶ Navrhovatel se seznámil s podklady 16. 7. 2014 a 30. 7. 2014 a reagoval na ně vyjádřením z 30. 7. 2014.

¹⁵⁷ Podpisové archy dodány 4. 8. 2014, 26. 9. 2014 a 29. 9. 2014.

cenzus, ale zároveň vznikly důvodné pochybnosti, že došlo ke zneužití osobních údajů a falšování podpisů. Což bylo vyhodnoceno jako činnost sledující dosažení cíle nezákonným způsobem ve smyslu návěti § 5.

V rámci řízení byl také posuzován název církve z hlediska zaměnitelnosti a klamavosti. Registrující orgán dospěl k závěru, že název „Česká pravoslavná církev“ je nejen zaměnitelný s názvem „Pravoslavná církev v českých zemích“ již registrovaného subjekt, ale také, že je tak učiněno záměrně s cílem vytvořit klamavý dojem, že Česká pravoslavná církev je nástupkyní této již registrované církve. Vycházel při tom ze znaleckého posudku,¹⁵⁸ vyjádření Pravoslavné církve v českých zemích¹⁵⁹ i ze skutečnosti, že mnoho osob hlásících se k této registrované církvi pro ni běžně používá hovorové označení „česká pravoslavná církev.“ Neobvyklá byla i skutečnost, že znění dokumentů předložených s návrhem na registraci se skoro doslovně shodovalo s dokumenty Pravoslavné církve v českých zemích, a to včetně překlepů a chyb. Což by se ještě dalo pochopit u dokumentů s charakterem vnitrocírkevních předpisů, jako jsou ústava či pravidla pro duchovní osoby, které bývají u všech pravoslavných církví stejné, ale u základního dokumentu je taková shoda zarážející, neboť jde o individuální dokument, který si každá církev tvoří sama.

Ministerstvo kultury také oslovilo Ministerstvo vnitra s žádostí o součinnost kvůli posouzení, zda činnost církve není v rozporu s § 5 zákona č. 3/2002 Sb.¹⁶⁰ Odpověď Ministerstva vnitra obsahovala sdělení, že bezpečnostní složky nedisponují poznatky o porušení § 5, ale zároveň také upozornění, že osoby z přípravného výboru církve byly v minulosti prověřovány kvůli trestním záležitostem, například vyhrožování, urážka na cti, pohlavní zneužívání, podvod na věřitele aj.

Na základě zjištěných skutečností Ministerstvo kultury registraci zamítlo dne 27. 2. 2015.¹⁶¹ Rozhodnutí bylo napadeno rozkladem,¹⁶² ve kterém bylo mimo jiné Ministerstvo kultury obviněno z rasové selekce a diskriminace, jelikož neuznalo podpisy všech Romů hlásících se k církvi. Rozklad byl zamítnut dne 20. 7. 2015.¹⁶³

¹⁵⁸ Mgr. František Fojtík byl ustaven znalcem 12. 8. 2014.

¹⁵⁹ Vyjádřením ze 4. 8. 2014. Přičemž Ministerstvo kultury rozhodlo usnesením z 3. 7. 2014, že Pravoslavná církev v českých zemích je účastníkem registračního řízení, neboť je tímto návrhem na registraci přímo dotčena ve svých právech.

¹⁶⁰ Na žádost z 14. 11. 2014 odpovědělo Ministerstvo kultury 29. 12. 2014.

¹⁶¹ Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 14551/2015 OC.

¹⁶² Podaný 4.3. 2015.

¹⁶³ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 42448/2015 OLP.

5.15. Pauperes commitiones Christi templique Salomonici – SKT

Návrh na registraci, který byl Ministerstvu kultury doručen 30. 3. 2015, obsahoval všechny předepsané dokumenty. Při přezkumu náležitostí návrhu byly zjištěny nedostatky základního dokumentu, zejména nedostatečná specifikace poslání a základních článků víry, nepřehlednost a nesrozumitelnost organizační struktury či nejasnost ohledně začlenění společenství do struktur mimo území České republiky. Dále bylo při ověřování údajů uvedených v podpisových arších zjištěno, že ze 390 předložených podpisů je platných pouze 253. Důvodem byly zejména chybné adresy trvalého pobytu a chybná jména, data narození či nečitelné údaje kvůli čemuž se dané osoby nepodařilo ztotožnit s údaji v Registru obyvatel. Přípravný výbor byl vyzván k odstranění nedostatků návrhu ve lhůtě 3 měsíců.¹⁶⁴ Nedostatky základního dokumentu byly odstraněny, ale přetrvávající nedostatečný počet platných podpisů vedl k druhé výzvě k doplnění návrhu ve lhůtě 2 měsíců.¹⁶⁵ Po kontrole dodaných podpisových archů stoupl počet platných podpisů na 309. Poté, co byly rozeslány odpovědní dotazníky osobám uvedeným v podpisových arších, přišlo Ministerstvu kultury celkem 88 odpovědí v nichž 23 osob uvedlo, že arch sice podepsalo, ale k danému společenství se nehlásí a 48 osob odpovědělo, že se ke společenství nehlásí a arch nepodepsaly. Tím klesl počet osob hlásících se k tomuto náboženskému společenství pod stanovený početní cenzus a zároveň vznikly důvodné pochybnosti, že došlo ke zneužití osobních údajů a falšování podpisů. Což bylo vyhodnoceno jako činnost sledující dosažení cíle nezákonným způsobem ve smyslu návěti § 5. Ministerstvo kultury registraci zamítlo dne 28. 1. 2016.¹⁶⁶ Proti rozhodnutí byl podán rozklad,¹⁶⁷ který byl ministrem kultury zamítnut 18. 5. 2016.¹⁶⁸

5.16. Konopná církev

Již před podáním návrhu na registraci byly Ministerstvu kultury známy některé informace týkající se Konopné církve, a to zejména předmět činnosti a víry členů.¹⁶⁹ Registrační řízení bylo zahájeno dne 14. 7. 2016. Jelikož registrující orgán shledal návrh

¹⁶⁴ Výzvu z 16. 4. 2015 následovalo 20. 8. 2015 doručení nového základního dokumentu a podpisových archů, po jejichž přezkumu bylo z 92 podpisů uznáno 32 a počet platných podpisů byl 285.

¹⁶⁵ Po výzvě z 1. 9. 2015 byly nové podpisové archy doručeny 5. 11. 2015.

¹⁶⁶ Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 7206/2016 OC.

¹⁶⁷ Podání ze 17. 2. 2016 doručeno Ministerstvu kultury 22. 2. 2016.

¹⁶⁸ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 33984/2016 OLP.

¹⁶⁹ Např. v lednu 2016 bylo Ministerstvo kultury požádáno o posouzení stanov církve, v únoru 2016 bylo žádáno vydání stanoviska.

na registraci jako svou povahou zjevně nepřipustný, bylo registrační řízení zastaveno dne 11. 8. 2016¹⁷⁰ s odůvodněním, že „dle názoru ministerstva je zřejmé, že návrhu na registraci není možno vyhovět, neboť předmět činnosti a víry členů Konopné církve, tj. víra v prospěšnost rostliny s názvem konopí seté (*Cannabis sativa*) a její šíření, nelze zahrnout pod pojem náboženství. Tato organizace, i přes její název, nespadá pod charakteristiku církve a náboženské společnosti. (...) Konopná církev je společenstvím osob, které sdílejí podobný pohled na léčivé účinky konopí, kdy za tímto účelem se sdružují a snaží se veřejnosti různými způsoby přiblížit prospěšnost této rostliny, avšak není svou povahou církví a náboženskou společností, jak s tímto pojmem pracuje zákon o církvích a náboženských společnostech.“¹⁷¹ Proto Ministerstvo kultury návrh na registraci dále nepřezkoumávalo.¹⁷² Přičemž dále uvedlo, že „nelze uvažovat ani o zásahu do svobody náboženského vyznání, neboť víru spočívající primárně v uctívání a distribuci omamných látek nelze zahrnout pod rozsah tohoto ústavního práva.“¹⁷³ Navrhovatel podal proti usnesení rozklad,¹⁷⁴ ve kterém se mimo jiné dožadoval rozhodnutí, které bude ctít právo náboženské svobody, zmínil boží podstatu konopí a sféry kanabinoidního vlivu a uvedl také 11 teologických otázek, jejichž závazný výklad pro Ministerstvo kultury by měl být obsažen v rozhodnutí o rozkladu. Tyto otázky lze stěží označit za teologické, neboť se týkaly problematiky legalizace konopí, jeho léčebných účinků a jeho celospolečenského přínosu. Což nesouvisí s důvody zastavení registračního řízení podle zákona č. 3/2002 Sb. Ministr kultury rozklad zamítl dne 22. 12. 2016.¹⁷⁵ Proti rozhodnutí ministra kultury byla podána žaloba k Městskému soudu v Praze dne 30. 12. 2016.¹⁷⁶

5.17. Lvi kulatého stolu, Řád Zemí Koruny české

Přípravný výbor podal návrh na registraci dne 22. 12. 2014. Při přezkumu

¹⁷⁰ Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. MK 51095/2016 OC.

¹⁷¹ Tamtéž. s. 2.

¹⁷² V souvislosti s § 66 odst. 1 písm b) zákona č. 500/2004 Sb. se Ministerstvo kultury nemuselo zabývat věcnou stránkou návrhu, neboť nepřipustnost byla patrná ze samotné žádosti a další setření by bylo bezpředmětné, protože by vedlo ke stejnému výsledku.

¹⁷³ Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. MK 51095/2016 OC. s. 2.

¹⁷⁴ Rozklad z 28. 8. 2016 doručen Ministerstvu kultury 31. 8. 2016.

¹⁷⁵ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 78898/2016 OLP.

¹⁷⁶ Vzhledem k časovému vymezení této bakalářské práce jsem se blíže nezabývala vývojem od roku 2017. Přesto jsem se pokusila zjistit aktuální stav věci. Podle zprávy uveřejněné na internetových stránkách Konopné církve rozhodl 15. 3. 2018 Městský soud v Praze v její prospěch. [zdroj: <http://konopi.top/info.html>. cit. 5. 5. 2018]; Po vyhledání daného soudního řízení se sp.značkou 11 A 1/2017 na <http://infosoud.justice.cz>, jsem zjistila, že proti tomuto rozhodnutí byla podána kasační stížnost a věc byla předána k Nejvyššímu správnímu soudu. [stav ke dni 5. 5. 2018].

náležitostí návrhu byly zjištěny nedostatky v podpisových arších a základním dokumentu. Z 354 předložených podpisů bylo po ověření osobních údajů uznáno 220 podpisů a vadami základního dokumentu byly zejména chybějící články víry, nedostatečná specifikace poslání církve, neuvedení sídla a způsobu ustavování statutárního orgánu či nejasnosti některých ustanovení o orgánech církve.¹⁷⁷ Navrhovatel byl vyzván k doplnění návrhu ve lhůtě 3 měsíců, která byla po jeho žádosti prodloužena do 30. 6. 2015.¹⁷⁸ Nově dodaný základní dokument splňoval zákonné náležitosti, ale po přezkoumání nových podpisových archů a vyřazení neplatných podpisů, byl počet osob hlásících se k církvi 288, což si vyžádalo další výzvu k doplnění návrhu, po které byly předloženy další podpisové archy.¹⁷⁹ Poté bylo z celkem 514 předložených podpisů platných 335 z nich. Po rozeslání odpovědních dotazníků obdrželo Ministerstvo kultury pouze 33 odpovědí, z nichž bylo 14 negativních a 4 osoby popřely pravost svého podpisu. Celkem 150 dopisů se Ministerstvu kultury vrátilo jako nedoručených. Šlo o osoby, které měly hlášen trvalý pobyt na městském či obecním úřadě nebo se je nepodařilo zastihnout na adrese jejich trvalého pobytu. Registrující orgán proto oslovil navrhovatele s žádostí o poskytnutí doručovacích adres těchto osob.¹⁸⁰ Navrhovatel odmítl poskytnutí adres a uvedl pouze údaje tří koordinátorů, kteří působili ve věznicích.¹⁸¹ Registrující orgán navrhovateli oznámil, že podle § 50 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. je účastník řízení povinen poskytnout správnému orgánu součinnost při získávání podkladů.¹⁸² Ministerstvo kultury se také dotázalo Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR, zda je možné působení koordinátorů této církve ve věznicích, jelikož duchovní službu ve věznicích mohou poskytovat pouze registrované církve a náboženské společnosti oprávněné k výkonu tohoto zvláštního práva.¹⁸³ Ostatní církve a náboženské společnosti či sdružení, nevládní organizace a další instituce mohou ve věznici působit jen na základě dohody s generálním ředitelem Vězeňské služby.¹⁸⁴ Přičemž osoby ve výkonu trestu nemohou poskytovat ani organizovat

¹⁷⁷ Společenství sebe samo označuje za církev.

¹⁷⁸ Výzvu z 10. 2. 2015 následovalo 12. 5. 2015 částečné doplnění návrhu o přílohy základního dokumentu spolu s žádostí o prodloužení lhůty pro doplnění návrhu. Údaje o sídle, další přílohy základního dokumentu a nové podpisové archy byly doručeny 18. 5. 2015. Nový základní dokument včetně příloh a další podpisové archy byly doručeny ještě 30. 6. 2015.

¹⁷⁹ Výzvu z 3. 7. 2015 následovalo doručení dalších podpisových archů 12. 8. 2015.

¹⁸⁰ Dopis ze 4. 9. 2015, který se nepodařilo doručit, byl odeslán opětovně 7. 10. 2015.

¹⁸¹ Podáním z 26. 11. 2015.

¹⁸² Dopis ze 4. 12. 2015 se nepodařilo doručit, a to ani po opakovaných zasláních z 5. 1. 2016 a z 2. 2. 2016. K doručení došlo až veřejnou vyhláškou vyvěšenou 26. 2. 2016 na úředních deskách v úřadovnách Ministerstva kultury.

¹⁸³ Dle § 7 odst. 1 písm b) zákona č. 3/2002 Sb. a se svolením ředitele věznice dle § 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb.

¹⁸⁴ § 43 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb. : „Na naplňování účelu trestu se v souladu se zvláštními právními

duchovní službu pro ostatní osoby ve věznicích. Ve své odpovědi Vězeňská služba ČR uvedla, že jí není nic známo o působení této církve ve věznicích a že není možné shromažďovat podpisy pro registraci církve bez vědomí personálu,¹⁸⁵ z čehož vyplývá, že tato církev porušila zákon a působila ve věznicích bez potřebné dohody.

Ministerstvo kultury také důkladně přezkoumalo, zda tato církev splňuje definici církve a náboženské společnosti podle § 3 písm. a). Za tímto účelem byly posouzeny předložené dokumenty, shromážděny podklady z veřejně dostupných zdrojů a ustaven znalec, aby posoudil charakter, učení a činnost řádu.¹⁸⁶ Ze získaných podkladů vyplynulo, že hlavním účelem vzniku a existence této skupiny je obecně prospěšná činnost a ne vyznávání určité náboženské víry. Přičemž podle výše zmíněného ustanovení je obecně prospěšná činnost pouze doplněk duchovní činnosti, který nemusí být vykonáván.¹⁸⁷ Část učení a činnosti této skupiny je sice náboženská, ale chybí prvky spojené s vyznáváním určité víry jako například projevy víry, náboženské obřady, vyučování či duchovní služba. Zároveň byla činnost skupiny v rozporu s § 5 písm. f), jelikož částečně utajovala své učení, organizační strukturu a činnost, když odmítla sdělit podobu řádové modlitby, řádového slibu a také složení Rady starších. Jestliže chce být církev či náboženská společnost registrována, musí splnit zákonně stanovené podmínky. Přičemž pokud chce některé informace sdělovat jen svým členům, není pro ní vhodná právní existence upravená zákonem č. 3/2002 Sb.

Na základě všech shromážděných podkladů rozhodlo Ministerstvo kultury o zamítnutí registrace dne 31. 5. 2016.¹⁸⁸ Rozhodnutí bylo napadeno rozkladem,¹⁸⁹ ve kterém navrhovatel mimo jiné argumentoval tím, že mnoho podpisů bylo vyškrtáno bez právního důvodu, že nesdělení některých skutečností není to samé jako jejich utajování a také uvedl, že neporušil zákon, neboť nebyl v kontaktu s lidmi ve výkonu trestu, ale jen jim zasílal balíčky, byl v kontaktu s jejich rodinami a sběr podpisů probíhal korespondenčně. Což ale bylo v rozporu s jeho vyjádřením v průběhu řízení, kdy Ministerstvu kultury sdělil údaje tří koordinátorů působících ve věznicích, kteří byli toho času ve výkonu trestu.

předpisy mohou podílet po dohodě s generálním ředitelem Vězeňské služby, případně ředitelem věznic registrované církve a náboženské společnosti, zájmová sdružení občanů, nevládní organizace a další orgány a instituce, se kterými odsouzený udržuje styk a které mohou přispět k plnění účelu výkonu trestu.“

¹⁸⁵ Na žádost o součinnost z 24. 2. 2016 reagovala Vězeňská služba ČR vyjádřením z 21. 3. 2016.

¹⁸⁶ Mgr. František Fojtík ustaven jako znalec 24. 8. 2015.

¹⁸⁷ Obecně prospěšná činnost byla do zákonné definice církve a náboženské společnosti doplněna až v souvislosti s rekodifikací soukromého práva platnou od 1. 1. 2014.

¹⁸⁸ Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 36991/2016 OC.

¹⁸⁹ Podaným 14. 6. 2016.

Ministr kultury rozklad zamítl dne 22. 12. 2016.¹⁹⁰ Navrhovatel podal proti rozhodnutí ministra kultury žalobu k Městskému soudu v Praze dne 22. 2. 2017.¹⁹¹

¹⁹⁰ Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 78904/2016 OLP.

¹⁹¹ Vzhledem k časovému vymezení této bakalářské práce jsem se blíže nezabývala vývojem od roku 2017. Přesto jsem se pokusila zjistit aktuální stav věci. Po vyhledání daného soudního řízení se sp.značkou 6 A 66/2017 na <http://infosoud.justice.cz>, jsem zjistila, že v této věci dosud nebylo rozhodnuto [stav ke dni 5. 5. 2018].

6. Shrnutí a zhodnocení neúspěšných registračních řízení

V letech 2002 až 2016 tedy skončilo celkem 19 registračních řízení neúspěchem pro žádající subjekty. V těchto případech řízení o registraci vždy skončilo buď jeho zastavením nebo vydáním zamítavého rozhodnutí.

6.1. Sumarizace neúspěšných registračních řízení

K zastavení řízení došlo v osmi případech, přičemž v pěti z nich byl návrh vzat zpět, ve dvou případech bylo důvodem k zastavení řízení, že návrh neobsahoval zákonem stanovené náležitosti a v jednom případě byla důvodem zastavení řízení nepřípustnost návrhu.

Arménská apoštolská pravoslavná církev a Církev Nový Život vzaly návrhy zpět z důvodu nedostatečné přípravy jejich podkladů a v dalších registračních řízení byly úspěšné [podkapitoly 5.2. a 5.3.]. V případě Pivní církve lze hovořit o recesi, která nejspíše přestala autory bavit, když přišel na řadu přezkum víry a činnosti církve a tak vzali návrh zpět [podkapitola 5.5.]. Ekumenická církev svatého Jana Jeruzalémského, řádu rytířů Rhodosu a Malty a Česká ortodoxní církev vzaly návrhy zpět, když se řízení začalo vyvíjet v jejich neprospěch a směřovalo k zamítnutí. U první z nich to bylo zejména z důvodu zaměnitelnosti názvu [podkapitola 5.1.] a u druhé z důvodu nedostatečného počtu osob hlásících se k ní [podkapitola 5.11.].

Návrh na registraci Církevního združení Jednota sv. Klimenta neobsahoval žádnou ze zákonem předepsaných náležitostí a k jejich doplnění nedošlo ani v průběhu řízení [podkapitola 5.7.]. Církev husitská Jana Žižky z Trocnova odmítla návrh doplnit o předepsané náležitosti nejspíše jako protest proti praktikám Ministerstva kultury v souvislosti se dvěma předchozími zamítnutími registrace tohoto společenství pod názvem Církev husitská [podkapitola 5.9.]. Zvláštním případem je Konopná církev, jejíž návrh byl posouzen jako nepřípustný z důvodu nenáboženského charakteru společenství a také s ohledem na nelegálnost distribuce omamných látek, jíž podle českých právních předpisů konopí seté je [podkapitola 5.16.].

V ostatních případech vydalo Ministerstvo kultury zamítavá rozhodnutí z důvodu nesplnění zákonných podmínek pro registraci, přičemž dostatečným důvodem k zamítnutí je nesplnění byť jediné z nich. Od roku 2014 je důvodem k zamítnutí rovněž zjištění činnosti porušující právo či sledující dosažení cíle nezákonným způsobem ve smyslu

návěti § 5, který získal současné znění novelizací zákona v roce 2013.¹⁹²

Registrace Ukrajinské řeckokatolické církve byla zamítnuta z důvodů nesplnění početního cenzu, nedostatků v základním dokumentu a nepravdivých tvrzení o vztahu církve k Apoštolskému stolci [podkapitola 5.1.]. Při druhém pokusu o získání registrace pod názvem Ukrajinská pravověrná řecko-katolická církev byla po dlouhém a složitém řízení činnost církve vyhodnocena jako vedoucí k rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti a rovněž bylo shledáno, že církev zatajuje propojení s církví mimo Českou republiku [podkapitola 5.8.]. Židovské Centrum Chai nesplnilo početní cenzus a také nepředložilo zákonem požadované údaje [podkapitola 5.1.]. Církev husitská při svém prvním pokusu nesplnila početní cenzus [podkapitola 5.4.], což se jí nepodařilo ani při druhém pokusu, při kterém zároveň byl její název vyhodnocen jako zaměnitelný s názvem Církve československé husitské [podkapitola 5.6.]. Křesťanská církev svobodných řeholníků také nesplnila početní cenzus a zároveň bylo shledáno, že není církví či náboženskou společností podle zákona č. 3/2002 Sb. [podkapitola 5.10.]. Registrace The Church of All Saints byla zamítnuta poté, co 35 údajně se k ní hlásících osob popřelo pravost svého podpisu v podpisovém archu [podkapitola 5.12.]. V případě Řádu Strážců koruny a meče krále železného a zlatého bylo důvodem zamítnutí 41 osob, jež popřely pravost svého podpisu a zároveň bylo shledáno, že toto společenství není církví či náboženskou společností podle zákona č. 3/2002 Sb. [podkapitola 5.13.]. I u Pauperes commitiones Christi templique Salomonici - SKT byly důvodem zamítnutí registrace falešné podpisy na podpisových arších celkem u 48 osob [podkapitola 5.15.]. V případě Lvů kulatého stolu, Řád Zemí Koruny české bylo prokázáno, že se toto společenství dopustilo nezákonného působení ve věznicích, že utajuje některé skutečnosti o svém učení struktuře a činnosti a zároveň bylo shledáno, že toto společenství není církví či náboženskou společností podle zákona č. 3/2002 Sb. [podkapitola 5.17.].

6.2. Analýza a zhodnocení zjištěných skutečností

Ze zjištěných skutečností vyplývá, že průběh registračního řízení z velké části závisí na přístupu a angažovanosti podavatele návrhu. Úředníci Ministerstva kultury se striktně drží litery zákona a když zjistí nedostatky návrhu, poskytují dostatečné lhůty k jejich odstranění. Nabízejí také konzultace s cílem poskytnout navrhovateli informace vedoucí ke splnění zákonných podmínek pro registraci. Z průběhu registračních řízení je

¹⁹² Zákon č. 303/2013 Sb.

patrné, že se někteří navrhovatelé se zákonnými požadavky buď neseznámili nebo je nesplnili i přesto, že k tomu byli, někdy i opakovaně, vyzýváni. U části z nich lze také hovořit o neochotě splnit zákonem stanovené podmínky, která bývá i projevem nesouhlasu s postupem registrujícího orgánu, jehož praktiky jsou pak označovány za šikanu či diskriminaci.

Nejčastějším nedostatkem návrhů na registraci bývá nesplnění početního cenzu, které se projeví po přezkumu předložených podpisových archů. Je až zarážející, kolik podpisů bylo v některých řízeních vyřazeno jako neplatných kvůli chybným či nečitelným osobním údajům. Přičemž počet 300 osob hlásících se k danému společenství se nejeví jako nepřekonatelný a vysvětlit podepisujícím se osobám, jaké údaje mají uvést, by nemělo být v dobře fungujícím společenství velkým problémem. Ukázalo se také, že dochází ke zneužívání osobních údajů a falšování podpisů, což svědčí o nezákonném jednání některých subjektů žádajících o registraci. Přičemž v několika řízeních bylo prokázáno i jiné nezákonné či při nejmenším dost pochybné jednání některých společenství, například podněcování k nenávisti a nesnášenlivosti či působení ve věznicích bez patřičného povolení se jeví jako velmi alarmující. Utajování některých skutečností poté vzbuzuje podezření z nekalých úmyslů některých společenství. Také se ukázalo, že o registraci usilují i skupiny, pro něž není vyznávání náboženské víry hlavním důvodem jejich vzniku a existence.

Pokud si položíme otázku, proč o registraci podle celkem přísných podmínek zákona č. 3/2002 Sb. usilují i společenství, která nemají dostatek členů, dále společenství, pro jejichž rozmanité aktivity postačuje jiná forma právní existence či společenství, jejichž aktivity se pohybují na hraně zákona, tak možnou odpovědí může být získání výhod spojených s formou právní existence podle tohoto zákona. Registrované církve a náboženské společnosti požívají větší autonomie než jiné právnické osoby, spadají pod specifický daňový režim, neplatí pro ně oznamovací povinnost při pořádání shromáždění aj. Zdá se, že tyto výhody by mohly být motivací některých společenství k usilování o získání registrace. To je ovšem pouze má domněnka a rozhodně jí nechci znevážit motivace a úmysly všech náboženských společenství, která o registraci usilovala a neuspěla.

Ze zjištěných skutečností také vyplývá, že kritika ohledně nastavení registračního řízení tak, že bude zvýhodňovat křesťanská společenství, je neopodstatněná, neboť většina z neúspěšných žadatelů o registraci byla společenství vycházející z křesťanské tradice.

Zatímco mnohá nekřesťanská společenství uspěla a registraci získala.¹⁹³

Rovněž obavy ohledně svévole úředníků Ministerstva kultury při rozhodování o registraci se nenaplnují, neboť ti postupují podle zákony stanovených pravidel a ve všech řízeních totožně. Přičemž rozhodování o registraci se mimo jiné opírá o znalecké posudky nezávislých subjektů a vyjádření fyzických osob i institucí, jež nejsou s Ministerstvem kultury propojeny. Rovněž složení rozkladové komise, která přezkoumává vydané rozhodnutí v případě podaného rozkladu, je zárukou objektivní kontroly postupu registrujícího orgánu.

Obvinění ze šikany a diskriminace od neúspěšných žadatelů o registraci se dají stěžít pokládat za oprávněná, jelikož Ministerstvo kultury postupuje ve všech registračních řízeních stejným způsobem a vůči všem navrhovatelům uplatňuje stejný přístup. V některých záležitostech jim také vychází vstříc i nad rámec svých zákonných povinností.

Obvinění z omezování náboženské svobody byla vyvrácena už v druhé kapitole této práce, jelikož právní subjektivita není atributem náboženské svobody a nespadá pod ustanovení Listiny základních práv a svobod zaručujících a chránících svobodu vyznání.

¹⁹³ Například: Ústředí muslimských obcí, Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü, Višva Nirmala Dharma, Společenství Josefa Zezulky. Kompletní seznam registrovaných církví a náboženských společností je dostupný na internetových stránkách Ministerstva kultury <https://www.mkcr.cz/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-408.html> [cit. 5. 5. 2018].

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabývala popisem, analýzou a zhodnocením neúspěšných návrhů na registraci církví a náboženských společností v letech 2002 až 2016. Po seznámení s metodou a postupem vypracování práce v první kapitole, jsem se v druhé kapitole věnovala otázce náboženské svobody v České republice. Svoboda vyznání je jako základní lidské právo zaručena a chráněna mnoha mezinárodními úmluvami, které se v právu České republiky promítly do jejího ústavního zakotvení v Listině základních práv a svobod. Každý má právo na svobodu vyznání a stejně tak i právo projevat svou víru buď sám či společně s jinými. Nejedná se ale o svobodu absolutní. Její kolektivní projevy mohou být za určitých okolností omezeny státem se zřetelem k veřejnému zájmu. Zároveň není atributem náboženské svobody právní subjektivita, které je pouze doplňkem existence náboženského společenství v právním státě. Třetí kapitola pojednávala o charakteristice církve a náboženské společnosti podle zákona č. 3/2002 Sb. a přiblížila, jak zákon pracuje s definicí církve a náboženské společnosti a jaké podmínky musí náboženská společenství splnit, pokud chtějí působit na území našeho státu. Hlavním charakteristickým znakem církve či náboženské společnosti je její vznik a existence za účelem vyznávání určité náboženské víry, přičemž jejich vznik ani existence není podmíněna uznáním ze strany státu. Registrace státní mocí je až možností získat speciální formu právní existence určenou pro náboženská společenství, která zohledňuje jejich specifické potřeby i postavení ve společnosti. K získání statutu registrované církve a náboženské společnosti jsou stanoveny zákonné podmínky. Těmi se zabývala čtvrtá kapitola této práce, v níž byl popsán průběh registračního řízení zahrnující i výčet náležitostí podaného návrhu na registraci a zdůvodnění postupu Ministerstva kultury v registračním řízení, který se striktně drží litery zákona č. 3/2002 Sb. V páté kapitole byl popsán průběh neúspěšných registračních řízení v letech 2002 až 2016, jejichž sumarizace, analýza a zhodnocení byly obsahem kapitoly šesté.

Ze zjištěných skutečností vyplynulo, že z 19 neúspěšných registračních řízení byl v pěti případech návrh na registraci vzat zpět a důvodem neúspěchu ostatních řízení bylo nesplnění zákonem stanovených podmínek registrace. Nejčastějším nedostatkem návrhu na registraci bylo nesplnění početního cenzu osob hlásících se ke společenství. Přičemž docházelo i k nezákonnému jednání, a to ke zneužití osobních údajů a falšování podpisů. Prokázány byly i jiné pochybné aktivity některých společenství či utajování skutečností

ohledně učení, struktury a činnosti u několika společenství.

Kritika, že registrační proces bude zvýhodňovat křesťanská společenství se ukázala jako neopodstatněná a obavy ze svévole úředníků jako liché. Rovněž obvinění ze šikany, diskriminace a omezování náboženské svobody nelze považovat za oprávněné. Neboť Ministerstvo kultury je vázané zákonnými předpisy a postupuje ve všech řízeních totožně a náboženská svoboda není neudělením registrace nijak omezena.

Během vypracovávání této práce zároveň vyvstala otázka, proč o registraci podle zákona č. 3/2002 Sb. usilují i subjekty, které nespĺňují nastavené podmínky registrace a musejí to vědět předem. Její zodpovězení by si vyžádalo důkladné seznámení se s činností jednotlivých společenství, což nebylo tématem této práce.

Bibliografie

Literatura

HRDINA, Ignác Antonín. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.

CHOCHOLÁČ, Aleš. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR).

KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře.

MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Církev a náboženské společnosti: správněprávní aspekty jejich vzniku a činnosti*. Praha: Leges, 2014.

PŘIBYL, Stanislav. *Konfesněprávní studie*. Brno: L. Marek, 2007. Deus et gentes.

SPRATEK, Daniel. *Evropská ochrana náboženské svobody*. Brno: L. Marek, 2008. Deus et gentes.

TRETERA, Jiří. Rajmund. *Stát a církev v České republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Odborné články

DRÁPAL, Dan. *Jak hodnotíte nový zákon o církvích?*, In Anno Domini (3/2002). s. 23.

MOROZOVÁ, Helena. *Svoboda vyznání a její limity*. In VEČEŘA, Miloš, HAPLA, Martin, (eds.), *Weyrovy dny právní teorie 2016*. Brno: Masarykova univerzita, 2016.

ŠTAMPACH, Ivan. *Peripetie české politiky ve vztahu k novým náboženským směrům*. In Bubík, T., Hoffmann, H. (Eds.) *Pantheon. Náboženství a politika*, 1. část. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007, s. 9-17;

VÁCHAL, Marek. *Registrace podle zákona 3/2002 Sb.: Problematika snah o zamezení registrace „destruktivních kultů“ a fenomén nových náboženských hnutí*. Sacra (1/2012). s. 48-60

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Neúspěšné návrhy na registraci náboženských společností podle zákona 3/2002 Sb. v letech 2002-2006*. In: BUBÍK, Tomáš, HOFFMANN, Henryk, (eds.), *Náboženství a politika*. 1. část. Pardubice: Univerzita Pardubice 2007. s. 72-79.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue (2/2003). s. 197-206.

Nepublikované prameny

Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 12485/2013 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 39252/2013 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 76293/2012 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 53440/2013 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. MK 1715/2014 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. MK 62024/2014 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. MK 39681/2014 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 14551/2015 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 7206/2016 OC

Rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. MK 36991/2016 OC

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 51556/2011 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 62214/2012 OLP

Rozhodnutí ministryně kultury č.j. MK 12643/2013 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 11449/2014 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 26764/2014 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 19524/2015 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 42448/2015 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 33984/2016 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 78898/2016 OLP

Rozhodnutí ministra kultury č.j. MK 78904/2016 OLP

Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. 3038/2006

Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. MK 1969/2010 OC

Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. MK 24216/2011 OC

Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 32387/2012 OC

Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 42335/2012 OC

Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 77274/2012 OC

Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 19061/2014 OC

Usnesení Ministerstva kultury č.j. MK 48260/2014 OC

Usnesení Ministerstva kultury ČR č.j. MK 51095/2016 OC

Znalecký posudek č. 02/12 PhDr. Dušana Lužného z 13. 5. 2012

Znalecký posudek č. 2/1347/2012 Mgr. Františka Fojtíka z 10. 7. 2012

Znalecký posudek č. 03/13 doc. Dušana Lužného z 21. 11. 2013

Právní předpisy a mezinárodní smlouvy

Všeobecná deklarace lidských práv

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Listina základních práv a svobod

Zákon 68/1874 ř.z., o zákonném uznání společností náboženských

Zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností

Zákon ČNR č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností.

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

Nálezy Ústavního soudu ČR

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. ÚS 6/02

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. ÚS 708/02

Internetové zdroje

<http://infosoud.justice.cz>

<http://nalis.usoud.cz>

<https://www.mkcr.cz/>

<https://www.zakonyprolidi.cz/>